

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2013–2016

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Jiří Hübner

Výuka cizích jazyků v souladu s učením

Jana Amose Komenského v kontextu 21. století

Praha 2016

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Růžena Nováková

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR COMBINED (PART TIME) STUDIES

2013-2016

BACHELOR THESIS

Jiri Hubner

**Language Education based on the Teaching of Jan Amos
Komensky in the Context of the 21st Century**

Prague 2015

The Bachelor Thesis Work Supervisor:

Mgr. Růžena Nováková

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne

Jiří Hübner

Poděkování

Děkuji vedoucí mé bakalářské práce Mgr. Růženě Novákové za spoustu odborných rad a velkou dávku trpělivosti. Také děkuji PhDr. Martinu Steinerovi za hodnotné informace z oblasti komeniologie.

Anotace

Tato bakalářská práce pojednává o jazykové výuce v souladu učením Jana Amose Komenského v kontextu 21. století. Práce je orientovaná na oblast vzdělávání dospělých, proto pracuje pouze s výukou jako takovou a nezaměřuje se na výchovu. Práce je teoretická a je rozdělena do dvou základních bloků. V prvním bloku je popsán Komenského pohled na jazykové vzdělávání, jeho koncept jazykového vzdělávání, didaktické zásady a následuje stručná analýza. Druhá část shrnuje stěžejní moderní metody výuky cizích jazyků, klasické i alternativní, moderní didaktické zásady a opět následuje stručná analýza. Práce má za cíl zjistit relevantnost Komenského konceptu jazykového vzdělávání v kontextu dnešní doby.

Klíčová slova

vzdělávání dospělých, jazykové vzdělávání, didaktická metoda, didaktická zásada, klasické výukové metody, alternativní výukové metody, J. A. Komenský, Vestibulum, Janua, Atrium, VIA

Annotation

This bachelor thesis refers to the language education based on the teaching of Jan Amos Komensky in the context of 21st century. The thesis is situated into the area of adult education, which is why it only covers teaching itself and excludes upbringing. The thesis is theoretical and is divided into two main parts. First part describes Komensky's view of language education, his concept of language education, his didactic rules, followed by a brief analysis. Second part comprises crucial modern methods of language education, both classical and alternative, modern didactic rules, again followed by a brief analysis. The aim of this thesis is to determine relevancy of the Komensky's concept of language education in the context of today's world.

Keywords

adult education, language education, didactic method, didactic rule, traditional educational methods, alternative educational methods, J. A. Komensky, Vestibulum, Janua, Atrium, VIA

ÚVOD.....	8
1 DEFINICE KLÍČOVÝCH POJMŮ.....	10
2 VÝUKA CIZÍCH JAZYKŮ PODLE JANA AMOSE KOMENSKÉHO....	13
2.1 Pohled Jana Amose Komenského na výuku cizích jazyků.....	13
2.2 Metody výuky cizích jazyků Jana Amose Komenského	15
2.3 Komenského didaktické zásady.....	22
2.4 Shrnutí metody výuky cizích jazyků podle Jana Amose Komenského	24
3 MODERNÍ METODY VÝUKY CIZÍCH JAZYKŮ.....	25
3.1 Klasické výukové metody.....	25
3.2 Alternativní metody výuky cizích jazyků	30
3.3 Současné didaktické zásady.....	46
3.4 Shrnutí současných metod výuky cizích jazyků	48
ZÁVĚR	49
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	51
SEZNAM PŘÍLOH.....	57

ÚVOD

Vzdělávání dospělých není vlastně nic jiného, než navázání na proces učení, který jsme kdysi dávno započali, a který jsme vlivem určitých faktorů, ať už vnějších či vnitřních, přerušili. Je to další šance osvojit si znalosti a dovednosti, které jsme nestačili získat jako žáci a studenti klasického vzdělávacího systému. Jako zcela specifické odvětví vzdělávání dospělých lze chápat výuku cizích jazyků, které je jeho vitální součástí a je naprosto aktuální v každém věku, a navzdory četným klišé, hovořícím o opaku, i dospělí lidé jsou schopni naučit se cizí jazyk.

Jeden z největších myslitelů, působících v oblasti vzdělávání obecně, byl beze sporu Jan Amos Komenský. Jeho tvorba je vskutku nadčasová a svojí komplexností velkou měrou přesahuje území české kotliny. Knihy jako *Orbis Pictus* či *Labyrint světa a ráj srdce* znala kdysi celá vzdělaná Evropa a jejich odkaz je možné v některých zemích sledovat dodnes. Málokdo však ví, že J. A. Komenský byl velice aktivní nejen na poli vzdělávání obecně, nýbrž i ve vzdělávání jazykovém. Málokdo také ví, že *Orbis Pictus* je vlastně jazyková učebnice, která vznikla podstatným zjednodušením jiné jazykové učebnice, kterou lidé z branže nejčastěji označují jménem *Janua*.

Jelikož se již delší dobu zajímám o cizí jazyky a jazykové vzdělávání, a jelikož v posledním roce také sám aktivně cizí jazyky vyučuji, vím, že situace v oblasti současného jazykového vzdělávání není ideální. Mnozí studenti i po několika letech výuky často nejsou schopni složit v cizím jazyce jednoduchou větu a končí v řadách takzvaných „věčných začátečníků“.

Fascinován celoživotním dílem J. A. Komenského, se kterým jsem se bohužel podrobněji seznámil až při vysokoškolském studiu, byl jsem nucen si položit otázku: „Nevěděl už Komenský, jak správně vyučovat cizí jazyky tak, aby výuka byla efektivní a aby žáci byli po jejím absolvování schopni cizí jazyk samostatně používat? A pokud to Komenský věděl, nebylo by dobré inspirovat se jeho dílem a zakomponovat jej do současné výuky?“

Proto, abychom však našli odpovědi na uvedené otázky, je třeba náležitě popsat a analyzovat tu část díla J. A. Komenského, která se zabývá jazykovým vzděláváním, a také je třeba zorientovat se v současných přístupech k výuce jazyků. Práce tedy bude

rozdělena do dvou hlavních bloků: Výuka jazyků podle J. A. Komenského a moderní metody výuky cizích jazyků, které se budou dále dělit na klasické metody a alternativní metody. Jako moderní metody výuky cizích jazyků, budeme chápat metody používané od konce 19. století po současnost.

V prvním bloku bude popsán pohled J. A. Komenského na výuku cizích jazyků, následně bude popsáno jeho dílo, týkající se dané problematiky, budou popsány jeho didaktické zásady, týkající se výuky obecně, a na konci bude následovat stručná analýza. Druhý blok se bude věnovat, jak bylo uvedeno výše, moderním klasickým a alternativním metodám výuky cizích jazyků, budou popsány současné didaktické zásady, a v závěru bude opět následovat stručná analýza.

Aby byla práce úplná, bude nutné definovat v její úvodní části některé andragogické pojmy, které se budou prolínat napříč celou prací. Jedná se o pojmy: vzdělávání dospělých, výuka cizích jazyků, didaktická metoda, didaktická zásada, klasické metody výuky a alternativní metody výuky.

Po řádném prostudování práce, bychom tedy měli být schopni odpovědět na dříve položenou otázku, která se ve zjednodušeném znění táže: „Do jaké míry je koncepce jazykového vzdělávání Jana Amose Komenského relevantní v dnešní době?“

1 DEFINICE KLÍČOVÝCH POJMŮ

Vzdělávání dospělých

Existuje několik definic vzdělávání dospělých. Tato práce vychází z definice Palána, který vzdělávání dospělých chápe jako obecný termín pro vzdělávání dospělé populace, jenž sdružuje veškeré vzdělávací aktivity prováděné jako formální školské vzdělávání dospělých (získání stupně vzdělání) nebo jako další vzdělávání a vzdělávání seniorů. Proces soustavného a cílevědomého zprostředkování, osvojování a upevňování schopností, znalostí, dovedností, návyků, hodnotových postojů i společenských forem jednání a chování osob, jež završily školní vzdělání a vstoupily na pracovní trh.¹

Jazykové vzdělávání

Jazykové vzdělávání je termín, který se vztahuje na výuku a učení jazyků.² Může vyjadřovat zdokonalování rodného jazyka vzdělaného; nicméně, daleko častěji se používá ve vztahu k výuce cizího jazyka nebo druhého jazyka, což je význam, který bude používán v této práci.³

Didaktická metoda

Termín označuje poměrně rozsáhlý soubor postupů uplatňovaných v činnosti vyučujících subjektů (učitelů, instruktorů, lektorů, školitelů aj.) ve výuce a směřujících k dosažení plánovaných cílů. Tyto ustálené didaktické postupy jsou uzpůsobeny podle účelu výuky, obtížnosti vzdělávacího obsahu, věku či profese vzdělávajících se subjektů aj. Mezi klasické metody výuky patří vysvětlování, vyprávění, práce s textem, demonstrace experimentu, didaktické hry a další. Ve výuce dospělých se uplatňuje zejména přednáška, seminář, instruktáž, konzultace, případová studie, řešení problému aj. Specifické metody výuky jsou uplatňovány při distančním vzdělávání a vůbec při využití moderních

¹ PALÁN, Z. *Vzdělávání dospělých*. [online]. [cit. 2016-01-19]. Dostupné z: <http://www.andromedia.cz/andragogicky-slovník/vzdelavani-dospelych>

² JANÍKOVÁ, V. *Mnohojazyčnost a didaktika cizích jazyků*. Brno: Masarykova univerzita, 2013. s. 11. ISBN: 978-80-210-6683-0.

³ *Language Education*. [online]. © 12. 6. 2014 [cit. 2016-01-17]. Dostupné z: [http://www.gutenberg.org/wiki/Language_Education_\(Bookshelf\)](http://www.gutenberg.org/wiki/Language_Education_(Bookshelf))

výukových technologií, jako je interaktivní tabule, e-learning atd. Synonymum didaktické metody je metoda výuky a vyučovací metoda.⁴

Didaktické zásady

Hendrich definuje didaktické zásady jako ty nejjobecnější požadavky, které je nutno následovat při jakémkoliv vyučování. Těsně souvisejí s vyučovacími cíli, dávají základ obsahu, organizaci a postupu vyučování ve škole. V průběhu času se mohou částečně měnit v závislosti na změnách pojetí vyučovacího procesu. Jednotlivé zásady spolu vzájemně souvisejí a nelze je chápat odděleně. Systém didaktických zásad se může částečně odlišovat v závislosti na vyučovaném předmětu. Synonyma pro didaktické zásady jsou výukové zásady a výukové principy.⁵

Klasické výukové metody

V odborné literatuře existuje široká škála klasifikací výukových metod. Často citována je komplexní klasifikace výukových metod J. Maňáka. Klasické metody mají dlouhou historii a i v dnešní době se dále rozvíjejí a hojně se využívají. Charakteristická je frontální výuka s dominantní rolí učitele, kde je kladen důraz na jeho předávání informací studentovi. Obecně mezi klasické výukové metody nejčastěji řadíme tyto metody:

- metoda slovní - vysvětlování, popis, přednáška, práce s textem,
- metoda názorně demonstrační - předvádění a pozorování, práce s obrazem,
- metoda dovednostně-praktická - frontální laborování a experimentování, napodobování, práce v dílně, ve cvičné kuchyni, na školním pozemku⁶.

Alternativní výukové metody

Tímto pojmem rozumíme postupy, které na rozdíl od klasických výukových metod kladou důraz na samostatnost žáků. K dosažení vzdělávacích cílů dochází zejména na základě vlastní učební práce žáků, která je orientovaná na myšlení a řešení problémů. Alternativní výukové metody by měly probouzet zájem o učení, měly by zaujmout,

⁴ PRŮCHA, J. a VETEŠKA, J. *Andragogický slovník*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014. s. 58. ISBN 978-80-247-4748-4.

⁵ HENDRICH, J. *Didaktika cizích jazyků*. Praha: SPN 1988. s. 70.

⁶ ZORMANOVÁ, L. *Výukové metody v pedagogice*. Praha: Grada 2012. s. 40. ISBN 978-80-247-7845-7.

motivovat, podporovat myšlení a kreativitu, nutit studenty řešit problémy a klást si otázky.⁷

⁷ MAŇÁK, J., ŠVEC. V. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. s. 105. ISBN 80-7315-039-5.

2 VÝUKA CIZÍCH JAZYKŮ PODLE JANA AMOSE KOMENSKÉHO

2.1 Pohled Jana Amose Komenského na výuku cizích jazyků

Komenský vnímá cizí jazyky jako nástroj vzájemné komunikace celého lidstva. Předpokládá, že pomocí zavedení všeobecné znalosti jednoho univerzálního jazyka lze dosáhnout světového míru. Výsadní postavení mezi cizími jazyky má pro něj latina jako *lingua franca* tehdejšího světa, která zároveň představovala pomyslnou bránu k poznání. Zejména její výuce tedy Komenský věnoval maximální pozornost a sestavil pro ni svůj vlastní výukový systém. Pro ilustraci nejlépe poslouží výňatek z Komenského díla:⁸

„Poněvadž jazyk je pokladnicí vzdělání a nástrojem lidské společnosti, bylo by prospěšné, kdyby lidé měli jazyk jediný, jehož by užívali všichni národové společně. Kdyby nebylo možno toho dosáhnout, kdyby alespoň měli ten, jehož užívá největší počet národů a kmenů, totiž ten, kterým se mi křesťané zasvěcujeme do společných posvátných věcí, a toho aby se užívalo i při vzájemných stycích a k šíření znalosti věcí. Bylo by ovšem potřeba, aby takový jazyk byl jak příjemný, tak i vhodný pro vědu a řečnické výkony ... A zdá se mi, že alespoň z těch jazyků, kterých lidé používají a které jsme poznali, je takovým právě jazyk latinský. Byl by totiž nejdokonalejší ze všech, protože jeho slova by vysvětlovala podstaty věcí.“⁹

Dále jazyk chápe jako prostředek pro sdělování takzvaných věcí, ať už konkrétních či abstraktních.

„Řeč je obraz věcí; řeč se totiž vede ne o ničem, ale o věcech, jejichž obrazy ten, kdo mluví, sám v sobě vnímá, obaluje slovy a odevzdává mysli posluchače.“¹⁰

Už v Komenského době existovalo několik různých přístupů k jazykové výuce. Komenský však s nimi nebyl příliš spokojen a klasickou výuku tehdejších škol vnímal

⁸ ČAPKOVÁ, D. *Myslitelsko vychovatelský odkaz Jana Amose Komenského*. Praha: Academia, 1987. s. 82.

⁹ KOMENSKÝ, Jan Amos, In: CHLUP, O. III. *Svazek Vybraných spisů Jana Amose Komenského (Nejnovější metoda jazyků)*, Praha: SPN, 1964. s. 117.

¹⁰ KOMENSKÝ, Jan Amos, In: CHLUP, O. III. *Svazek Vybraných spisů Jana Amose Komenského (Nejnovější metoda jazyků)*, Praha: SPN, 1964. s. 61.

jako neefektivní. Ve své knize *Nová metoda jazyků* pak definoval tři největší chyby tehdejší jazykové výuky:

1. první chyba – žáci se učí latinu abstraktně bez předchozí znalosti slovních ekvivalentů v mateřském jazyce.

„Co totiž, táži se, pomůže dítěti, může-li odříkávat slova latinská a domácí nebo domácí a latinská, nechápe-li ani jedna, ani druhá?“

2. druhá chyba – žáci jsou nuceni učit se gramatická pravidla cizího jazyka, bez toho aniž by znali gramatiku jazyka vlastního. Navíc se tato gramatika cizího jazyka vyučuje přímo v cizím jazyce, což činí látku ještě obtížnější.

„Aby pak byl tento kříž ještě větší, dává se dětem do rukou latinská mluvnice sepsaná nikoli v domácím jazyce, jemuž rozumějí, nýbrž v latinském, jemuž dosud nerozumějí. Je to právě to, jako kdyby někomu z nás, kdo by se chtěl učit arabštině nebo mughalštině, poskytl někdo mluvnická pravidla onoho jazyka sepsaná právě tím jazykem, nám naprosto neznámým.“

3. třetí chyba – nepřiměřenost a nesystematičnost učební látky. Po zvládnutí úvodu do gramatických pravidel cizího jazyka studenti většinou ihned přecházeli k překladu náročných latinských textů od klasických antických autorů, jako byl Vergilius a Ciceron.

„Co však máme říci konečně o básních Vergiliových, jež nemohou děti pro vznešenost básnického slohu ani zdaleka napodobit (a k jakému účelu se tedy překládají?), a nadto, ačkoli si zaslouží obdiv i největších umělců pro vrcholnou dovednost knížete básníků, jsou dětem naprosto nepochopitelné. Zvláště zpěvy pastýřské, přijímané sem obvykle jen pro svou krátkost, jsou tak plné hádanek, že sami učitelé na přemnohých místech jsou v rozpacích, nemajíce jistoty, co se zde říká.“¹¹

¹¹ KOMENSKÝ, Jan Amos, In: CHLUP, O. III. *Svazek Vybraných spisů Jana Amose Komenského (Nejnovější metoda jazyků)*, Praha: SPN, 1964. s. 124-126.

2.2 Metody výuky cizích jazyků Jana Amose Komenského

Pohled Komenského na výuku cizích jazyků se kontinuálně vyvíjel během jeho celého pedagogicky tvůrčího působení. Jednotlivá díla jako *Janua linguarum reserata* či *Orbis Pictus* vznikala v různých obdobích a zpočátku nezávisle na sobě. Až postupem času došlo k vykrytalizování uceleného a robustního systému. Chronologičnost jeho vzniku však není pro tuto práci důležitá.

V roce 1649 Komenský vydává knihu *Linguarum methodus novissima* (Nejnovější metoda jazyků), kde shrnuje veškeré své myšlenky a názory na jazykové vzdělávání. Vymezuje zde také sedm pravidel latinského vzdělávacího systému:

1. „Při studiu jazyků je počátek a konec všeho četba autorů.“
2. „K četbě autorů potřebujeme dobrých slovníků, které by jasně vysvětlovaly všechno, co se může někomu vyskytnout neznámého u autora.“
3. „Svatyni jazyka nemůžeme otevřít bez mluvnických pravidel.“
4. „Celá dovednost nejnovější metody záleží v dovedném sladění oněch tří požadavků.“
5. „Aby byly odstupňovány.“
6. „Aby byly vskutku tři stupně.“
7. „Aby se však stavbou vzájemně podobaly.“¹²

V tomto díle Komenský také prezentoval první nástin uceleného systému latinského vyučování, známého jako třístupňová latinská škola. Tento systém byl založený na třech učebnicích: *Vestibulum*, *Janua a Atrium*, česky Předsíň, Brána a Síň. Každá učebnice sloužila jako předstupeň k učebnici následující. Komenský zde důsledně uplatňoval zásadu postupu od jednodušší látky ke složitější. Spojením prvních písmen názvů jednotlivých učebnic vznikne akronym VIA, česky cesta, která označuje pomyslnou cestu k četbě klasických antických autorů, kterou Komenský vnímal jako poslední stupeň jazykového vzdělávání.

¹² KOMENSKÝ, Jan Amos, In: CHLUP, O. III. Svazek *Vybraných spisů Jana Amose Komenského (Nejnovější metoda jazyků)*, Praha: SPN, 1964. s. 232.

Ke všem třem stupňům Komenský zpracoval nejen samotný text učebnice, ale i mluvnická pravidla, slovník a později i takzvané inforatorium pro učitele, které představovalo návod, jak s danými učebnicemi pracovat.

V pozdějších letech vznikla ještě další dvě díla věnující se jazykové výuce, a sice *Orbis Sensualium Pictus* (Vnímatelný svět v obrazech), který byl jakýsi ilustrovaný předstupeň *Vestibula*, a ze kterého se stala nejznámější a nejoblíbenější Komenského učebnice vůbec, a *Schola ludus* (Škola jako hra), jako soubor divadelních her zobrazujících látku z Janui, neboli Brány jazyků.¹³

Vestibulum

Celým názvem *Eruditionis scholasticae pars prima, Vestibulum, rerum et lingvarum fundamenta exhibens* (Školního vzdělávání část první, Předsíň, předkládající základy věcí a jazyků). Jedná se o první učebnici z trojstupňové latinské školy, jež má za úkol položit základy spojeného jazykového a věcného vyučování, zvládnutí základní slovní zásoby a elementárních gramatických pravidel, klíčových pro tvoření jednoduchých vět. Text navazuje na Komenského filozofické principy třídění jevů ve světě, od popisu věcí samotných přes jejich vlastnosti k pohybu a podobně. Gramatika se omezuje na vzory skloňování a časování a na základní principy větné stavby. Slovník k této učebnici je klasický abecední rejstřík, obsahující veškerou slovní zásobu z učebního textu.¹⁴

Janua

Neboli *Eruditionis scholasticae pars II, Janua, rerum et lingvarum structuram externam exhibens* (Školního vzdělávání část II., Brána, předkládající vnější stavbu věcí a jazyků). Jedná se o druhou z učebnic vzdělávacího cyklu VIA a je to vlastně částečně upravená původní Komenského jazyková učebnice z roku 1631 s názvem *Janua lingvarum reserata* (Brána jazyků otevřená). *Janua* je z cyklu VIA nejstěžejnější učebnicí, jelikož má za úkol vysvětlit samotnou podstatu cizího jazyka a vnímání okolního světa, jehož výklad jazyk umožňuje.

¹³ STEINAR, M. *Učebnice v díle J. A. Komenského*, In: HÝBL, F. *Digitalizace Komenián*. Olomouc: Sprint, 2002. s. 13.

¹⁴ STEINAR, M. *Učebnice v díle J. A. Komenského*, In: HÝBL, F. *Digitalizace Komenián*. Olomouc: Sprint, 2002. s. 14.

Janua je členěná do tisíce článků, které jsou seřazeny do sta kapitol. Zprvu pojednává o náboženských tématech, přechází k přírodě, lidskému tělu, lidské duši, řemeslům, obydlím, společnosti, vědám a na závěr chování.¹⁵ Je zde použita celá běžná slovní zásoba, která se skládá z přibližně osmi tisíc slov. Januální gramatika obsahuje výjimky z pravidelného skloňování a časování, ve větě stavbě se věnuje spojování slov do vět, vět do souvětí a souvětí do větších textových celků. Januální slovník je takzvaným slovníkem hnízdovým. Neřadí slova podle abecedy, nýbrž etymologicky, podle vzájemných souvislostí mezi základními a odvozenými slovy.¹⁶

Učebnice byla ihned od svého vzniku velice oblíbená a k výuce latiny byla využívána až do 19. století. Byla přeložena do asi dvaceti jazyků včetně mongolštiny. Byla také často upravována v závislosti na potřebách cílového publika.

Za zmínku rovněž stojí, že při tvorbě *Januy* Komenský vycházel z jiné jazykové učebnice, vydané v irské koleji v Salamance s názvem *Janua lingvarum* (Brána jazyků), která je také známá jako „hibernská Janua“. Tato původní *Janua* byla španělsko–latinská a na Komenského udělala obrovský dojem. Nebyl však spokojen s výběrem slovní zásoby ani s přiměřeností učební látky, díky čemuž dle něj neplnila svoji hlavní úlohu, a sice být bránou cizího jazyka. Komenský tedy částečně zachoval její strukturu a za dodržení svých didaktických zásad vytvořil svoji vlastní knihu, výše uvedenou učebnici s názvem *Janua lingvarum reserata*.¹⁷

Atrium

Třetí část cyklu, celým názvem *Eruditionis scholasticae pars III, Atrium, rerum et lingvarum ornamenta exhibens* (Školního vzdělávání část III, Síň, předkládající ozdoby věcí a jazyků). Její cíl byl poskytnout studentům třetího stupně latinské školy znalosti vyššího literárního stylu a různých jazykových ozdob. Text *Atria* je složením i obsahem zcela založen na textu *Januy*, avšak převeden do řečnického a literárního stylu. Obsahuje citáty klasických antických básníků a spisovatelů, básnické a řečnické ozdoby, přísloví a

¹⁵ KOMENSKÝ, Jan Amos. *Janua lingvarum reserata*. Amstelodami: Apud Ludovicum Elzevirium, 1643. Dostupné z: <https://archive.org/stream/jacomeniiianuali00come#page/n1/mode/2up>

¹⁶ STEINAR, M. Učebnice v díle J. A. Komenského, In: HÝBL, F. *Digitalizace Komenián*. Olomouc: Sprint, 2002. s. 14-15.

¹⁷ ČAPKOVÁ, D. J. A. Komenský, nástin jeho života a díla, In: HÝBL, F. *Digitalizace Komenián*. Olomouc: Sprint, 2002. s. 57-58.

podobně. Text je značně delší než původní januální text a díky snaze o vysoký styl působí místy až „šroubovaně“. Gramatika má za cíl seznámit žáky s ozvláštněním jazykového projevu, proto obsahuje prvky rétoriky a poetiky. Atriální slovník je prakticky abecedně seřazená sbírka úsloví, přísloví a okřídlených výrazů.¹⁸

Orbis Pictus

Celým názvem *Orbis Sensualium Pictus* (Svět vnímatelných věcí v obrazech). Jedná se o obrázkovou učebnici, kde Komenský ještě dále prohloubil pansofický koncept věcné a jazykové výuky. Pomocí obrázků zde provází žáka celým světem a poskytuje mu základní informace z biologie, teologie a společenských věd. Skládá se ze 150 kapitol. Každá kapitola se skládá z obrázku k probírané látce, který je pomocí čísel propojen s texty a s ilustracemi jednotlivých předmětů a jevů.¹⁹

Učebnice sloužila jako pomyslný předstupeň pro *Vestibulum*, potažmo připravovala studenta na následující studium celého systému VIA. První verze byla latinsko–německá a vyšla v roce 1658 v Norimberku. Postupně následovaly její vícejazyčné mutace. V roce 1659 vyšla mutace německo-latinsko-italsko-francouzská. První česká verze vyšla až v roce 1685. Do konce 19. století vyšlo dílo postupně v jedenácti jazycích.²⁰

Ukázka textu z učebnice *Orbis pictus*:

Zemědělství	Agricultura
Oráč zapřahá voly do pluhu a drže levou ruku kleč, pravou otku, kterou odhruje hroudy, oře krojidlem a radlicí zemi, která před tím mrvou byla pohnojena, a dělá brázdy. Pak seje semeno a zavlačuje bránami.	Arator jungit boves aratro et tenens laeva stivam, dextra rallam, qua amovet glebas, scindit terram vomere et dentali, quae antea fimo est stercorata, facitque sulcos. Tum seminat semen et innocat occa. ²¹

¹⁸ STEINAR, M. Učebnice v díle J. A. Komenského, In: HÝBL, F. *Digitalizace Komenián*. Olomouc: Sprint, 2002. s. 15.

¹⁹ STEINAR, M. Učebnice v díle J. A. Komenského, In: HÝBL, F. *Digitalizace Komenián*. Olomouc: Sprint, 2002. s. 15-16.

²⁰ KOMENSKÝ, Jan Amos. *Orbis Sensualium Pictus*. Beroun: Machart, 2012. s 7-12. ISBN 978-80-87517-40-6.

²¹ KOMENSKÝ, Jan Amos. *Orbis Sensualium Pictus*. Beroun: Machart, 2012. s 74. ISBN 978-80-87517-40-6.

Schola ludus

Neboli *Schola ludus seu Encyclopaedia viva, hoc est Januae lingvarum praxis scenica, res omnes nomenclatura vestitas et vestindas sensibus ad vivum repraesentandi artificium exhibens amoenum* (Škola jako hra neboli Živá encyklopedie, to jest Jevištní ztvárnění Brány jazyků, ukazující půvabnou zručnost předvádět smyslům podle živé skutečnosti všechny věci, jež jsou nebo mají být oděny do názvosloví). Jedná se o divadelní ztvárnění *Januy* se zachováním jejího uspořádání, které bylo obohaceno o představování postav, formální dialogy, popisné detaily, a tím pádem i o rozšířenou slovní zásobu. Díky svému značnému rozsahu byla *Schola ludus* rozdělena do cyklu osmi divadelních her, které jsou rámcově spojené postavou krále Ptolemaia, jemuž učenci Platón, Eratosthenés, Apollónios a Plinius ukazují zásady veškerého důležitého vědění a lidských činností té doby. V první hře se probírá příroda, v druhé člověk, ve třetí řemesla, ve čtvrté život v nižší škole, v páté na univerzitě, šestá se věnuje morálce, sedmá životu v rodině a obci a osmá životu ve státě a v církvi. V těchto hrách nejde o děj samotný, nýbrž o výklad a demonstraci poznatků.²²

Na základě dochovaných informací měla *Schola ludus* úspěch a v tehdejších školách se používala k procvičování školní látky.²³

Autoři

Jako pomyslný vrchol jazykového vzdělávání chápal Komenský četbu klasických antických autorů. V překladu, rozboru jejich děl a osvojení si komplikovaných prvků latinského jazyka Komenský spatřoval nejvyšší možný stupeň jazykového poznání. Jako další pomyslný krok už by se dalo chápat pouze aktivní používání jazyka v praxi a to jak v komunikaci na mezinárodní úrovni, tak v četbě odborných publikací ze všech tehdejších vědních oborů.²⁴

²² STEINAR, M. Učebnice v díle J. A. Komenského, In: HÝBL, F. *Digitalizace Komenián*. Olomouc: Sprint, 2002. s. 15.

²³ KOMENSKÝ, Jan Amos. *Škola na jevišti (Škola hrou, část IV a V)*, Praha: Bmo 1947

²⁴ KOMENSKÝ, Jan Amos, In: CHLUP, O. III. *Svazek Vybraných spisů Jana Amose Komenského (Nejnovější metoda jazyků)*, Praha: SPN, 1964.

O tom, kteří klasičtí autoři se četli nejvíce, a jak probíhala výuková hodina zaměřená na četbu autorů neexistuje dostatek materiálů. Ve 25. kapitole díla *Didactica Magna* (česky *Vybrané spisy J. A. Komenského sv. 1*), Komenský zmiňuje, i když v částečně pozměněných souvislostech četbu Terentia, Plauta, Cicerona, Ovidia, Catulla a Tibulla.²⁵

Pro úplnost informací následuje krátký přehled zásadní tvorby jednotlivých autorů:

Publius Terentius Afer

Původně Karthagíнец, který se dostal do Říma jako otrok. Působil ve 2. století př. n. l. jako dramatik a básník. Jeho nejznámější díla jsou například *Andria*, *Eunuchus* či *Hecyra*.²⁶

Titus Maccius Plautus

Představitel římského dramatu 2. století př. n. l., který byl výrazně inspirován řeckými autory. Psal zejména komedie. Z jeho tvorby čerpal Molière a William Shakespeare. K jeho nejznámějším dílům patří *Miles gloriosus* (Vychloubačný voják) a *Aulularia* (Komedie o hrnci).²⁷

Marcus Tullius Cicero

Významný římský řečník, republikánský politik a filozof počátku 1. století př. n. l., který dosáhl značné popularity díky obhajování lidí u soudu. V průběhu své kariéry zastával řadu veřejných funkcí, ale na sklonku života se stáhl do ústraní a věnoval se výlučně filozofii. Byl mimořádný obránce republiky. Jeho dílo má velký význam pro evropskou kulturu jako takovou. Z jeho tvorby se dochovala řada soudních řečí, projevů, právně-politických spisů, knihy o filozofii a rétorice. Mezi nejznámější díla patří knihy *De oratore* (O řečníkovi), *De legibus* (O zákonech) či *De natura deorum* (O povaze bohů).²⁸

²⁵ STEINER, M. Oddělení pro Komeniologii a intelektuální dějiny raného středověku Filosofického ústavu AV ČR. [email] 13. 12. 2015 [14. 12. 2015].

²⁶ *Publius Terentius Afer*. [online]. © 2002 [cit. 2016-01-17]. Dostupné z: <http://www.theatrehistory.com/ancient/terence007.html>

²⁷ *Titus Maccius Plautus*. [online]. © 1996-2016 [cit. 2016-01-17]. Dostupné z: <http://www.spisovatele.cz/titus-maccius-plautus#cv>

²⁸ FERGUSON, J. *Marcus Tullius Cicero*. [online]. © 2016 [cit. 2016-01-17]. Dostupné z: <http://www.britannica.com/biography/Cicero>

Publius Ovidius Naso

Jeden z nejnadanějších autorů světové literatury, působící v poslední polovině 1. století př. n. l., vypovězen z Říma císařem Augustem. Poslední roky života strávil na březích Černého moře ve městě Constanța. Jeho nejznámější díla jsou *Ars amatoria* (Umění milovat), *Metamorphoses* (Proměny) a *Tristia* (Žalozpěvy).²⁹

Gaius Valerius Catullus

Zástupce římské poezie 1. století př. n. l., známý zejména svým citátem „*Odi et Amo*“ – Nenávidím a miluji. Vrchol jeho tvorby představuje série básní o jeho životní lásce, dívce Lesbii.³⁰

Albius Tibullus

Římský básník, působící těsně před počátkem našeho letopočtu. Patřil k prominentním básníkům tzv. Messalovi literární skupiny. S jeho tvorbou se lze setkat ve sbírce básní *Corpus Tibullianum*, a to především v prvních dvou z celkových čtyř knih tohoto díla.³¹

²⁹ *Publius Ovidius Naso*. [online]. © 1996-2016 [cit. 2016-01-17]. Dostupné z: <http://www.spisovatele.cz/publius-ovidius-naso#cv>

³⁰ DENI. *Catulus Gaius Valerius*. [online]. © 19. 3. 2006 [cit. 2016-01-17]. Dostupné z: <http://www.cesky-jazyk.cz/zivotopisy/gaius-valerius-catullus.html>

³¹ BRITANNICA. *Albius Tibullus*. [online]. © 2016 [cit. 2016-01-17]. Dostupné z: <http://www.britannica.com/biography/Albius-Tibullus>

2.3 Komenského didaktické zásady

Během svého dlouhého pedagogického působení formuloval Komenský celou řadu didaktických zásad, pouček a pravidel. Jako celé jeho dílo prošla i tvorba didaktických zásad určitým vývojem. Komenský při jejich tvorbě vycházel ze znalostí a poznatků dřívějších myslitelů antiky a středověku. Ucelený přehled jeho didaktických zásad s podrobným vysvětlením můžeme najít ve spise *Didactica magna* (Velká didaktika). Jednotlivé zásady zde popisuje na základě přírodních zákonů.³²

1. Zásada názornosti – tato vyučovací metoda byla popsána již v Antice. Učení by mělo přirozeným způsobem vycházet z pozorování, které by dle Komenského mělo být obohaceno o názor a myšlení.

„Příroda si pomáhá sama, kolikerým způsobem může. Aby to všechno v nich snáze utkvělo, ať se přibírají smysly, kterékoli možno. Na příklad: Sluch se zrakem, jazyk s rukou, buďtež ustavičně spojovány. Má se tedy nejen vyprávět, co mají vědět, aby to vnímali sluchem, nýbrž má se to i malovat, aby se to vštěpovalo i zrakem. Žáci ať se navzájem učí brzo látku vyjadřovat slovy i vyznačovat rukou, aby se nešlo od ničeho dál, leč když je to dosti vtištěno sluchu, zraku, rozumu i paměti. A k tomu účelu bude dobře, když všechno, čemu se učí v každé třídě, bude zobrazeno na stěnách této učebny, ať už jsou to poučky a pravidla nebo obrazy a emblémy té části učení, které se právě učí.“³³

2. Zásada systematičnosti a soustavnosti – v procesu učení by se mělo vycházet z portfolia znalostí daného vědního oboru a mělo by se kontinuálně postupovat od jednoduchého učiva ke složitějšímu, případně nadstavbovému.

„Učení celého života musí býti uspořádáno, aby bylo jedinou encyklopedií, v které by nebylo nic, co by nepovstalo ze společného kořene, nic, co by nestálo na svém místě.“³⁴

3. Zásada aktivity – učitel by měl u studentů vyvolat zájem o vyučovanou látku.

³² DOBIÁŠOVÁ, M. *Zásady Jana Ámose Komenského z pohledu jednotlivých dějinných epoch*. Olomouc, 2010. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta, Katedra primární pedagogiky. Vedoucí diplomové práce: Jitka Petrová.

³³ KOMENSKÝ, J. A. *Didaktika Velká*. Brno: Komenium, 1948. s. 123.

³⁴ KOMENSKÝ, J. A. *Didaktika Velká*. Brno: Komenium, 1948. s. 133.

„Ať není žádného bití pro učení (neboť neučí-li se kdo, či je to vina než učitele, který buď neumí, nebo nedbá učinit žáka učenlivým?).“³⁵

4. Zásada trvalosti – veškeré nabyté poznatky je třeba systematicky opakovat a prakticky procvičovat, čímž se podpoří trvalé zapamatování. Lépe se pamatuje a opakuje učivo, které je naučeno s porozuměním.

„Příroda sama se občerstvuje a sílí častým pohybem. Tak pták nejenže zahřívá vejce seděním, nýbrž obrací je denně sem tam, aby se stejnoměrně zahřívala se všech stran. Z toho plyne, že vzdělání nelze přivést k pevnosti bez opakování a cvičení co nejčastějšího a zařízeného co nejvhodněji.“³⁶

5. Zásada přiměřenosti – je stěžejní, aby učitel respektoval individuální zvláštnosti studentů. Jejich fyzické a psychické schopnosti.

„Příroda se nepřetěžuje, nýbrž přestává na mále. Na příklad: Z jednoho vejce nežádá dvě ptáčata, jsouc spokojena, když se náležitě vylíhne jedno.“³⁷³⁸

³⁵ KOMENSKÝ, J. A. *Didaktika Velká*. Brno: Komenium, 1948. s. 123.

³⁶ KOMENSKÝ, J. A. *Didaktika Velká*. Brno: Komenium, 1948. s. 135.

³⁷ KOMENSKÝ, J. A. *Didaktika Velká*. Brno: Komenium, 1948. s. 121.

³⁸ DOBIÁŠOVÁ, M. *Zásady Jana Ámose Komenského z pohledu jednotlivých dějinných epoch*. Olomouc, 2010. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta, Katedra primární pedagogiky. Vedoucí diplomové práce: Jitka Petrová.

2.4 Shrnutí metody výuky cizích jazyků podle Jana Amose Komenského

Jak již bylo předesláno výše, Komenského metoda výuky cizích jazyků zpočátku nebyla nijak definovaná, vyvíjela se postupně v průběhu celého jeho tvůrčího období. Ve 30. letech 17. století pak dostala konkrétnější podobu, která byla nastíněna v knize *Nová metoda jazyků*. Jelikož Komenský vnímal jako nejdůležitější jazyk tehdejší doby latinu, byla jeho vyučovací metoda založena zejména na výuce latiny.

Finální podoba jeho výukové metody spočívala v třístupňové latinské škole, která měla za úkol dostat žáky na takovou úroveň, aby byli bez problémů schopni porozumět klasickým latinsky píšícím autorům a následně všem vědeckým publikacím té doby. Metoda, nebo alespoň její části, byla ve své době velice úspěšná a široce používaná, jelikož byla přehledná, systematická a dostatečně srozumitelná jak pro žáky, tak pro učitele. Další z nesporných výhod této koncepce, je její pansofický charakter, díky kterému se žáci vlastně nenaučili pouze cizí řeč, naučili se i mnohé další aspekty fungování světa ve kterém žili.

I přes veškerou nadčasovost, systematickosti, názornosti a mnohé další kladné vlastnosti, má Komenského koncepce i několik nesporných nedostatků. Například byla na základě dostupných zdrojů založena prakticky výhradně na dále uvedené gramaticko-překladové metodě. Rozvíjela tedy především čtení. Ostatní tři základní dovednosti psaní, mluvení a zejména poslech, rozvíjela jen ve velice omezené míře.

Nesporné pozitivum je však jasné definování didaktických zásad, které sice neplatí jen pro jazykové vyučování, jsou však pro něj stejně důležité, jako pro jakékoliv jiné vyučování. Komenského didaktické zásady jsou jasné, srozumitelné a také uchopitelné. Každý pedagog či andragog, ať v tehdejší či dnešní době, musí být ve svém snažení úspěšný, bude-li tyto zásady znát a bude-li se jimi zároveň řídit v praxi.

3 MODERNÍ METODY VÝUKY CIZÍCH JAZYKŮ

3.1 Klasické výukové metody

Gramaticko-překladová metoda

Jedná se o jednu z nejklassičtějších metod výuky cizích jazyků. Svého rozkvětu dosáhla v období od poloviny 19. století do poloviny 20. století. U nás byla hojně využívána až do 80. let minulého století. Používala se však již mnohem dříve. V současné době se s ní setkáme zejména u samouků. Základ této metody je překlad literatury z cílového do mateřského jazyka, velký důraz je kladen na dokonalou znalost gramatických struktur. Metoda je výhodná zejména pro učitele, jelikož lekce jsou typicky vedené v mateřském jazyce studentů a nevyžadují dlouhou přípravu. Mezi klady této metody patří dokonalá znalost gramatiky cizího jazyka a rozsáhlá slovní zásoba. Metoda má však také spoustu nedostatků, například komunikaci v cizím jazyce se věnuje minimální pozornost, od studentů se očekává bezchybná práce, což může vést ke strachu a demotivaci.³⁹ Typickým příkladem je právě koncepce cizojazyčného vzdělávání J. A. Komenského, která je postavena téměř výhradně na gramaticko-překladové metodě.

Přímá metoda

Také známá jako reformní, přirozená či anti-gramatická metoda. Vznikla na konci 19. století jako protiváha k tehdy běžné gramaticko-překladové metodě. Na jazyk se začalo pohlížet především jako na prostředek komunikace, díky čemuž se kladl největší důraz na mluvené slovo a správnou výslovnost. Gramatika se vysvětlovala jen zběžně, nechával se větší prostor pro intuitivní uvažování a induktivní vyvozování studenta.

„Toto studium gramatiky je zbytečné mučení. Rozhodně není pochopeno; proto nemůže mít žádný efekt na utváření intelektu a nikdo nemůže seriózně věřit, že by se z něj mohly děti naučit živý německý jazyk.“⁴⁰

Přímá metoda byla založena na předpokladech, že:

³⁹ Gramaticko-překladová metoda. [online]. © 2008 [cit. 2015-11-30]. Dostupné z: <http://obrventa.webnode.cz/gramaticko-prekladova-metoda/>

⁴⁰ VIĚTOR, W. Die Sprachunterricht muss umkehren. 1882

- znát cizí řeč znamená být schopný v ní mluvit. Mluvené slovo je nade vše. Metoda staví na správné výslovnosti a praktickém užívání cizího jazyka od samého začátku,
- učení se cizímu jazyku by mělo imitovat učení se mateřskému jazyku, jelikož takový způsob učení je lidem přirozený. V lekcích by se neměl mateřský jazyk vůbec objevovat,
- studenti by neměli být vystavováni psanému textu, jak nejdéle to jen půjde, jelikož ani dítě se neučí psát, dokud neumí dobře mluvit,
- studenti by měli začít psát až poté, co se seznámí se psaným textem,
- zcela by se mělo upustit od výuky gramatiky překladem, jelikož je k tomu nutné používání mateřského jazyka.⁴¹

Audiolingvální metoda

Vznikla v 60. letech minulého století v USA na základě behavioristického učení. Jedná se o jednu z metod zaměřenou zejména na mluvený jazyk. Můžeme se rovněž setkat s termínem audioorální metoda či *Army Method*. Strůjci této metody byli L. Bloomfield, C. C. Fries a B. F. Skinner. Metoda vznikla po 2. světové válce díky potřebě americké armády, vyškolit velký počet mluvčích cizích jazyků.

Metoda je založena na mluvené formě a částečně připomíná metodu přímou, která rovněž prosazovala lekce vedené výhradně v cizím jazyce, zaměřené na konverzaci a praktické použití jazyka. Metoda však navíc využívá strukturovaná drilová podmiňovací cvičení, časté je použití zvukových nahrávek a další tehdy pokročilé techniky. Probírá se rovněž gramatika a výslovnost. Je omezena volná interakce, vše řídí učitel. Dochází k častému opakování probrané látky z důvodu bezchybného zapamatování, jelikož chyby se netolerují.

I když bylo již v té době známo, že slovní zásoba je do určité míry podmíněna kulturním kontextem, metoda přesto využívá neautentické jazykové materiály, což činí metodu

⁴¹ *Direct method*. [online]. [cit. 2015-11-30]. Dostupné z: <http://www.lakotalearners.com/Internet%20Language%20Information.pdf>

poměrně neefektivní. Studenti často nebyli schopni s vědomostmi nabytými ve třídě obstát v reálných situacích.⁴²

Audiovizuální metoda

Audiovizuální metoda, Hendrichem označovaná jako audiovizuální strukturně globální, je navazující metodou k metodě audiolingvální. Je to vlastně její rozšíření o obrázky, filmy, diapozitivy a další vizuální materiály. Metoda má snahu vyučovat trvalou spojitost situace, kontextu, obrázku, skupiny slov, významu, fungující ve společné struktuře.

Metoda vychází ze společenských potřeb západoevropských zemí po druhé světové válce. Vznikla v 60. letech 20. století ve Francii, díky pracím jugoslávského fonetika Guberina a francouzského profesora Rivencemova.⁴³

Komunikativní přístup

Tato metoda výuky cizích jazyků vznikla na přelomu 70. a 80. let minulého století na základě výzkumu skupiny severoamerických a evropských lingvistů. Jednu z klíčových úloh zde hrály lingvistické práce Henryho Widdowsona, Davida Wilkinse a jazykových projektů Rady Evropy. Jádrem komunikativního přístupu spočívá v reálnosti výuky, kdy vycházíme z premisy, že pro úspěšnou znalost cizího jazyka nestačí pouze orientovat se v gramatice a mít zvládnutou výslovnost, ale je také třeba umět jazyk efektivně používat v každodenních situacích. Žáci budou muset například zvládat takové úkoly jako „zeptat se na cestu“ či „nakoupit v obchodě“. Potřebám vyučování v souladu s komunikativním přístupem vznikla celá řada příslušných výukových materiálů.

Komunikativní přístup je založený zejména na následujících principech:

- použití cizího jazyka v reálných situacích – cvičení v hodinách bývají založena na skutečných životních situacích. V jednom z běžných cvičení například žáci obdrží jednoduchou mapu a následně jim je puštěna nahrávka, kde rodilý mluvčí udává

⁴² ZELINKOVÁ, Š. *Pohled na metody výuky cizích jazyků 20. století*. [online]. [cit. 2015-11-30]. Dostupné z: <http://lingvistikapraha.ff.cuni.cz/sbornik/2013/zelinkova-tisk.php>

⁴³ HANKOVÁ, I. *Testové úlohy na základě kritérií stanovených Společným evropským referenčním rámcem*. Brno, 2008. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra německého jazyka a literatury. Vedoucí diplomové práce: Alice Brychová.

instrukce o cestě. Žáci poslouchají, snaží se najít správnou cestu a na závěr cvičení si výsledky porovnávají,

- řešení problémových situací v cizím jazyce – umět řešit problémové situace patří mezi základní předpoklady aktivní znalosti každého cizího jazyka. Mezi běžná cvičení na řešení problémových situací patří například přebjedení si letenky z důvodu zpoždění letadla,
- vyjadřování vlastních názorů, zážitků a pocitů v cizím jazyce – obecně platí, že žáci daleko ochotněji diskutují na témata, která jim jsou vlastní a zajímavá, než na témata pro žáky abstraktní a těžko uchopitelná. Jeden z příkladů tématu vhodného k diskuzi je jídlo. Cvičení probíhá tak, že se učitel ptá žáků na jejich oblíbená jídla a žáci pak v diskuzi pokračují sami mezi sebou. Tímto způsobem dochází k procvičování jak slovní zásoby, tak mluvení, jedné ze základních jazykových kompetencí,
- podpora rozvoje studijních návyků žáků učitelem – součástí výuky bývají lekce o tom, jak správně a efektivně studovat. Žáci se například seznamují s metodami pro podporu paměti či teorií zápisu slovní zásoby.

V moderním pojetí jsou komunikativní metodou rozvíjeny všechny čtyři základní dovednosti (kompetence) – mluvení, poslech, čtení, psaní. Tyto kompetence jsou navíc často vyučovány integrovaně, například konverzace se skládá z poslechu a mluvení; tvorba poznámek v sobě zahrnuje čtení a psaní. Učebnice pro tuto metodu obsahují spoustu autentických materiálů.⁴⁴

Lexikální přístup

Lexikální přístup je jedním z nejmodernějších přístupů k cizojazyčné výuce. Na základě tvrzení strůjce této metody, Michaela Lewise, nelze jazyk chápat jako „lexikalizovanou gramatiku“, nýbrž jako „gramatikalizované lexikum“. V praxi to znamená, že daleko důležitější je vyučovat slovní zásobu, kolokace, fráze a slovní spojení než izolovanou gramatiku. Slova se špatnou gramatikou totiž budou stále nést požadovaný význam, bezchybná gramatika se špatnými nebo žádnými slovy však těžko předá zamýšlené

⁴⁴Seznámení s komunikativní výukou jazyka. [online]. [cit. 2015-11-30]. Dostupné z: <http://kaj.upol.cz/materialy/methodology/komunikativnizpusob.pdf>

komuniké. Lexikální přístup se rovněž nebrání doplňkovému používání překladu, chápe jej však moderněji, než gramaticko-překladová metoda.⁴⁵

⁴⁵ MACOUNOVÁ, L. *Přístupy a metody používané ve výuce anglického jazyka na 1. stupni základních škol v Brně a okolí*. Brno, 2011. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra pedagogiky. Vedoucí diplomové práce: Jan Štáva.

3.2 Alternativní metody výuky cizích jazyků

Berlitzova metoda

Berlitzova metoda výuky cizích jazyků je jedna z mnoha alternativních výukových metod. Jejím autorem je německý imigrant v USA Maxmilian D. Berlitz. První jazyková škola vyučující touto metodou vznikla na konci 19. století. V současné době se metodou vyučuje až ve sto třiceti zemích světa.

Metoda je typická tím, že přizpůsobuje formu i obsah výuky individuálním potřebám studenta, klade důraz na reálné situace a je vhodná jak pro individuální tak skupinovou výuku. Základem této metody je rozvoj myšlení v cizím jazyce, proto jsou téměř výhradně používáni jako lektoři této metody rodilí mluvčí cílového jazyka. Student se prakticky nesetká se svým jazykem v průběhu celé lekce. Obecně se zde neklade velký důraz na výuku gramatiky, jelikož student by měl postupem času sám dospět k pochopení gramatických pravidel.

Díky této metodě by studenti měli být rychleji schopni komunikovat v cílovém jazyce, než prostřednictvím klasického dvojjazyčného vyučování. Měli by být tudíž schopni dříve úspěšně čelit reálným situacím v zemích, kde se mluví jejich cílovým jazykem.⁴⁶

Callanova metoda

Alternativní výuková metoda koncipovaná přímo pro anglický jazyk. Do praxe byla uvedena v roce 1959 britským učitelem Robinem Callanem, který původně používal podobné postupy při svých intenzivních kurzech angličtiny pro německé vojáky.

Metoda slibuje až čtyřikrát rychlejší osvojení si anglického jazyka. Typická hodina je rozdělena na čtyři fáze: opakování, čtení, psaní diktátu a probírání nové látky. Největší část hodiny, až 60 %, je věnována opakování, díky kterému má jazyk vstoupit studentům do podvědomí. Výuka je vedena zcela výhradně v anglickém jazyce a je založena na rychlém sledu otázek a odpovědí tak, aby student neměl čas přemýšlet ve svém mateřském jazyce a musel reagovat instinktivně na dané podněty. Výuka je rozdělena do

⁴⁶ CHALOUPKOVÁ, K. *Alternativní výukové metody v hodinách cizích jazyků*. Brno, 2010. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra pedagogiky. Vedoucí diplomové práce: Lucie Pištěková.

předem stanovených dvanácti bloků. Má docházet k časté výměně lektorů, pro zabezpečení maximální autenticity.

Callanova metoda rozvíjí zejména poslech a mluvení. Po absolvování šesté úrovně by měli být studenti schopni absolvovat mezinárodní jazykovou zkoušku PET (Preliminary English Test). Šestá úroveň v praxi znamená 80 až 100 vyučovacích hodin, při standardním typu studia studenti chodí na tyto zkoušky až po 320 hodinách výuky. Jedenáctá a dvanáctá úroveň mají studenta připravit na zkoušky FCE (First Certificate in English).⁴⁷

Nepustilova metoda

Netradiční metoda výuky cizího jazyka, kterou vyvinul v letech 1981 – 1982 brněnský psycholog a pedagog PhDr. Vladimír Nepustil. Metoda v sobě kombinuje prvky přirozeného učení, typického pro malé děti, učící se svoji rodnou řeč, spolu s logickým přístupem, který dokáže uchopit zejména dospívající a dospělí.

Z přirozeného učení Nepustil využívá tři souběžných procesů, charakteristických pro malé děti, a sice: pasivního, aktivního a integračního.

- pasivní – dítě slyší vše kolem sebe, neustále vstřebává široké spektrum mluvené řeči,
- aktivní – dítě napodobuje dospělé a vyslovuje první jednoduché fráze,
- integrační – podvědomé uvědomování si gramatických struktur, do kterých se následně ukládají jednotlivé bloky řeči.

Souběžně s přirozenými procesy dbá Nepustil na prezentaci ucelených gramatických vzorců, které dospívající a dospělí studenti snadno pochopí, díky čemuž se dramaticky zefektivní a urychlí přirozený proces osvojování si cizího jazyka. Studenti jsou následně konfrontováni s reálným cizojazyčným textem, prostřednictvím kterého přechází vědomě nabyté gramatické znalosti do podvědomí. Textu se poté využívá i v konverzačních cvičeních. Autentický text umožňuje hned od počátků uchopit jazyk v celé jeho šíři.

⁴⁷ TOP School. *Callanova metoda*. [online]. © 2007-2016 [cit. 2015-11-30]. Dostupné z: <http://www.topschool.cz/callanova-metoda>

Nepustilovou metodou se vyučuje pouze v Nepustilově jazykové škole v Brně a vyučují ji pouze učitelé, kteří byli školou certifikováni. V současné době se touto metodou vyučuje angličtina, němčina a francouzština.⁴⁸

Přirozený přístup

Přirozený přístup zavedl americký lingvista a hispanolog Tracy Terrel na základě svých zkušeností s výukou španělštiny. I když existuje určitá podobnost v názvech, jedná se o jinou koncepci, než je výše uvedená přímá metoda. Koncepce Terrela pokládá za důležité vystavit žáka maximálnímu množství jazykového materiálu, který je sice částečně nad úrovní znalostí žáka, zároveň však je žakovým znalostem dostatečně blízký tak, aby jej žák mohl bez problémů uchopit. Díky tomuto přístupu žáci nejprve slyší, čtou, píší a až potom komunikují. Žáci zprvu nejsou vůbec nuceni mluvit, zpočátku reagují na podněty pouze pomocí řeči těla. Hlavním zdrojem cílového jazyka je pro žáka učitel.

Pomocí přirozeného přístupu se rozvíjejí ústní i písemné dovednosti. Osnova a témata závisí na potřebách žáků. Přirozený přístup si půjčuje aktivity pro výuku od ostatních metod, například příkazy z TPR⁴⁹, řeč těla z přímé metody či týmové aktivity z komunikativního přístupu. Lekce vyučované přímým přístupem se tedy neliší ani tak technikami, liší se však přístupem k žákovi, výukovým materiálem a celkovou atmosférou ve třídě.⁵⁰

Mezikulturní přístup

Ve druhé polovině 80. let začala sílit kritika komunikativní metody, což mělo za následek snahu o její další inovaci. Výsledek této inovace označujeme jako mezikulturní přístup k výuce cizích jazyků. Vedle znalosti jazyka samotného se dostává do popředí znalost o kultuře, která daným jazykem hovoří. Skalní zastánci tohoto přístupu jsou toho názoru, že jazyk nelze bez znalosti příslušné kultury vůbec pochopit.

⁴⁸ NEPUŠTIL, V. *O metodě*. [online]. © 2016 [cit. 2015-11-30]. Dostupné z: <http://www.njs.cz/o-metode>

⁴⁹ TPR – (z angl. Total Physical Response), celková fyzická odezva, jedna z moderních metod výuky cizích jazyků, uvedena na str. 36 této práce

⁵⁰ KŮŘILOVÁ, I. *Metodické koncepte ve výuce cizích jazyků v praxi*. Brno, 2009. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra pedagogiky. Vedoucí diplomové práce: Radek Pospíšil.

Mezi typické rysy mezikulturního přístupu patří srovnávání vlastní a cílové kultury a projektová výuka. Žáci v projektech skupinově zpracovávají realie daných zemí. Práci na projektech žáci procvičují všechny čtyři jazykové kompetence. Ve výuce se s oblibou využívá médií jako DVD, PC, internetu, televize, projektoru, apod. Učitel zastává spíše roli pozorovatele a poradce, který cíleně podporuje aktivitu žáků.⁵¹

Společenské jazykové učení (Community Language Learning – CLL)

Metoda byla vyvinuta v 70. letech minulého století Cherlesem A. Curranem v USA. Žáci zde nejsou vnímáni jako množina individuí, nýbrž jako skupina, fungující jako kompaktní celek, komunita neboli společnost. Během hodiny žáci sedí v kroužku a stanovují si různé úkoly. Učitel je mimo kruh a působí spíše coby rádce, který pomáhá skupině dosahovat svých cílů.

Mezi typické aktivity, se kterými se lze setkat v CLL hodině jsou:

- překlad – žák řekne větu, učitel ji přeloží do cílového jazyka a ostatní opakují,
- skupinová práce – diskuze na různá témata v malých skupinkách, příprava a prezentace určité problematiky učiteli a ostatním žákům, tvorba příběhu s následnou prezentací spolužákům,
- nahrávání – studenti si sami nahrávají konverzaci v cizím jazyce,
- transkripce – neboli přepis, jedná se o přepisování nahraných konverzací,
- analýza – studenti provádí analýzu přepsaného rozhovoru, čímž procvičují užívání různých slovních výrazů či gramatických pravidel,
- úvaha a pozorování – žáci píšou krátká pojednání o svých pocitech, vjemech a dalších skutečnostech, vypořádaných během výuky,
- poslech – žáci poslouchají monolog učitele,
- volná konverzace – studenti diskutují mezi sebou nebo s ostatními žáky na různá témata, mohou také diskutovat o probrané látce či o svých pocitech během výuky.

Studenti prochází v metodě CLL pěti fázemi učebního procesu:

- zrození – je zde navozena atmosféra bezpečí a sounáležitosti, vše je v rukou učitele, jelikož studenti zatím neznají nic z cílového jazyka,

⁵¹ *Multikulturní přístup*. [online]. © 2008 [cit. 2015-11-30]. Dostupné z: <http://obrvenda.webnode.cz/mezikulturni-pristup/>

- sebeuvědomění – studentovy znalosti se postupně prohlubují, začíná chápat principy nového jazyka, získává pocit nezávislosti, i když stále potřebuje pomoc od učitele,
- samostatná existence – student je schopný nezávisle komunikovat,
- adolescence – studenti jsou dostatečně nezávislí, jsou si však vědomi svých nedostatků, díky kterým jsou schopni přijmout konstruktivní kritiku,
- nezávislost – naprostá nezávislost na učiteli, dítě se stává dospělým.

V hodinách CLL by měla panovat uvolněná, přátelská atmosféra, kde si studenti navzájem váží jeden druhého a navzájem se podporují. Tato vzájemně se podporující komunita by pak měla snadněji překonávat pocity stresu a úzkosti, spojenými s výukou cizích jazyků. Učitel má za úkol působit především jako rádce a povzbuzovat studenty v jejich vzdělávání.⁵²

Sugestopedie

Zakladatelem sugestopedické výukové metody je bulharský vědec Georgi Lozanov. Pomocí této metody by studenti měli být schopni pojmout trojnásobně až pětinasobně více informací než klasickými metodami výuky. Základní jazykové znalosti, které se normálně probírají jeden rok, se na základě dostupných informací dají zvládnout za sedm až devět dní. Lozanov zahájil výzkum sugestopedie v roce 1966, kdy došlo k otevření Institutu pro sugestopedii. Zpočátku se věnoval zejména paměti a zjistil překvapující fakta.

Jeden příklad z mnoha experimentů: studentům bylo v sugestopedické lekci během jednoho dne předloženo sto nových francouzských slovíček. Následný test ukázal, že si na pasivní úrovni zapamatovali 92 % těchto slov. Když tento experiment provedl se dvěma sty slovíčky v jednom dni, výsledek byl 96,2 % a s tisíci slovy v jednom dni byl výsledek 96,1 %.

⁵² RHALMI, M. *Community Language Learning*. [online]. © 28. 5. 2009 [cit. 2015-11-28]. Dostupné z: <http://www.myenglishpages.com/blog/community-language-learning>

Sugestopedická výuka není překvapivě založena na „sugesci“ či „hypnóze“, kdy se nám někdo snaží „vtlouct do hlavy“ kvantum informací v pozměněném stavu vědomí, ale naopak je založena na „desugesci“ při plně bdělém stavu. Takzvaná desugesce znamená oproštění se od zavedených sociálních norem a předsudků, proč něco nejde, a naopak studenty učí postupovat tak, aby to šlo.

Sugestopedická výuka rozděluje studenty na tři učební typy:

- vizuální – nejlépe si pamatuje to, co napřed vidí,
- auditivní – nejlépe vstřebává mluvené slovo,
- kinestetický – nejlépe se učí z toho, co si může doslova „osahat“.

Podle Čínky patří mezi několik základních principů sugestopedické výuky:

- emocionální stav studenta – sugestopedie dbá na to, aby byl student při výuce naladěn na režim osvojování si informací, toho se dosahuje například vybranou klasickou hudbou puštěnou v pozadí,
- učení se více smysly – lidský mozek si nejlépe pamatuje, vnímáme-li vyučovanou látku více smysly zároveň, sugestopedická výuka je tedy koncipována tak, abychom měli například novou slovní zásobu spojenou s určitým prožitkem, tímto způsobem dochází k uchování si většího množství informací,
- sugestopedické texty – sugestopedické texty jsou záměrně vytvořené tak, aby se student učil myslet rovnou v cizím jazyce a nevytvářel si tak jazyk umělý; díky těmto textům se student učí novou slovní zásobu v kontextu, utváří si cit pro jazyk a rovněž dochází k podvědomé fixaci gramatických struktur,
- bezpečné a stimulující prostředí – ve třídě je navozena pohodová atmosféra, je povoleno dělat chyby a experimentovat s jazykem, ve stresovém prostředí se lidský mozek soustředí zejména na reakce typu „útok či útěk“, což rapidně snižuje schopnost vnímat vyučovanou látku.⁵³

⁵³ ČINKA, L. *Co je sugestopedie?* [online] © 2001-2015 [cit. 2015-11-28]. Dostupné z: <http://www.cetros.cz/kurzy/kurzy-anglictiny-s-hypnozou/sugestopedie/>

Celková fyzická odezva (Total Physical Response – TPR)

Metoda celkové fyzické odezvy, často nazývaná anglickou zkratkou TPR, se používá zejména k výuce dětí, jelikož imituje přirozený postup osvojování cizího jazyka. Lze ji však s úspěchem používat i při výuce dospělých, a to zejména u začátečníků, kdy studenti, jak už název metody napovídá, napodobují či opakuji to, co předvádí učitel, díky čemuž pochopí význam daného výrazu bez nutnosti překladu. Učitel typicky používá rozkazovací způsob. Nejlépe se tak dají naučit základní výrazy jako:

- sedněte si,
- postavte se,
- otevřete učebnice,
- ukažte mi,
- usmějte se.

Tuto metodu zavedl v 60. letech minulého století Američan James Asher, profesor psychologie na státní univerzitě v San Jose. Asher stavěl na premise, že lidská paměť funguje lépe, je-li podpořena více vjemy naráz. Jeho cílem bylo rovněž vyvinout nejdříve schopnost poslechu, a až později, až budou žáci připraveni, by měli sami od sebe začít mluvit. Gramatika jako taková se nevyučuje, studenti by sami měli vytužit potřebné gramatické vazby. Hodiny jsou ze strany učitele vedeny výhradně v cizím jazyce a jsou koncipovány tak, aby byl co nejvíce omezen stres a strach žáků, spojený s výukou cizí řeči. Zpočátku mohou žáci například odpovídat ve svém rodném jazyce. Metoda je však vhodná pouze pro začátečníky, v pozdějších stádiích učebního procesu musí být doplněna dalšími metodami. Metoda se v současné době často používá pro představení nové slovní zásoby.⁵⁴

Silent way

Jedná se o další z alternativnějších metod výuky cizích jazyků. S metodou přišel v roce 1963 vědec, matematik a vzdělavatel Caleb Cattegno. Metoda je postavena zejména na jeho vlastních pedagogických teoriích a nijak nečerpá z poznatků tehdejší praxe. Cattegno

⁵⁴ BOWEN, T. *Teaching approaches: total physical response* [online] © 2000-2016 [cit. 2015-11-28]. Dostupné z: <http://www.onestopenglish.com/methodology/teaching-articles/teaching-approaches/teaching-approaches-total-physical-response/146503.article>

svou metodu staví na aktivní participaci žáka ve výuce. Ticho se používá společně s různou gestikulací pro elicitaci slovní zásoby od studentů, popřípadě k upozorňování studentů na chyby. V lekci se Cattegno zaměřuje na výuku menšího množství mnohoúčelných slovíček, u kterých dbá na precizní výslovnost a které vyučuje ve smysluplném kontextu.

Jednou ze zvláštností této metody je používání Cousinairových tyčinek, které jsou typické spíše pro výuku matematiky. Barevné tyčinky různých délek slouží ve výuce k mnohým účelům, od simulace hodinových ručiček po pomůcky pro vizualizaci cesty. Cattegno používá barvy i pro asociaci se zvuky, aby studenti lépe pochopili výslovnost či funkci jednotlivých slov ve větě.

Touto metodou by se mělo vyučovat za dodržování následujících pěti principů:

- učitelé by se měli zaměřit na to, jak se učí student, ne na to, jak vyučovat,
- nápodoba a dril nejsou základní kameny učení,
- učení je založeno na pokusu a omylu, cíleném experimentování, podmíněném úsudku a vyhodnocování poznatků,
- studenti ve výuce odvozují ze všech svých znalostí, zejména o mateřském jazyce,
- učitel nesmí zasahovat do procesu učení.

I když se tato metoda nikdy zcela neuchytila jako samostatná, dá se vhodně použít v kombinaci s jinými metodami pro podporu nebo zopakování určité části učiva.⁵⁵

E-learning

E-learning (někdy také online learning) je v současné době stále populárnější metoda vzdělávání, a to nejen jazykového. Nejedná se vlastně ani tak o jednu ucelenou metodu jako spíše o soubor mnoha přístupů a postupů ve vzdělávání, které spojuje v jeden celek použití počítače a internetu pro samotný proces učení. Existuje nepřehledné množství definic toho, co vlastně všechno spadá do e-learningové kategorie. Níže je uvedena jedna z nich:

⁵⁵ BOWEN, T. *Teaching approaches: what is the silent way?* [online] © 2000-2016 [cit. 2015-11-28]. Dostupné z: <http://www.onestopenglish.com/methodology/teaching-articles/teaching-approaches/teaching-approaches-what-is-the-silent-way/146498.article>

„E-learning je definován jako využití informačních a komunikačních technologií ve vzdělávání. Lze jej chápat jako výuku s využitím výpočetní techniky a internetu k tvorbě kurzů, distribuci studijního obsahu, řízení výuky a k interní komunikaci, ať už ve firemní, či školské sféře.“⁵⁶

Pro efektivní provádění a řízení online výuky se používá takzvaný Learning Management System – LMS, neboli software pro řízení výuky. Takový software zajišťuje tvorbu kurzů, řízení kurzů a správu s tím související administrativy. Celosvětově nejznámější LMS je LMS Moodle.

Mezi výhody e-learningu patří:

- online dostupnost výukových materiálů,
- zcela individuální tempo výuky,
- ověřování a procvičování znalostí s okamžitým vyhodnocením a zpětnou vazbou,
- lze propojit s klasickou výukou jako její podpora, hovoříme pak o tzv. „*blended e-learning*“,
- lektor nebo personalista firmy může mít okamžitý přehled o výsledcích studia svého svěřence.

Jak již bylo předesláno, e-learning má velké množství podob a ruku v ruce s technologickým pokrokem současné počítačové vědy vznikají nové a nové formy. Pro potřeby této práce budou uvedeny pouze některé z nich, a to zejména takové, které jsou relevantní pro jazykové vzdělávání.⁵⁷

Skype

Skype je bezplatná aplikace, umožňující video hovory, klasické hovory a chat pomocí internetu. Díky tomu se lektor může spojit se svým žákem kdykoliv a z jakéhokoliv místa na zemi, kde je k dispozici internetové připojení a mohou se věnovat lekci z pohodlí domova. Toto nicméně platí i pro e-learning obecně. Za zmínku stojí internetový portál

⁵⁶ *Definice a přednosti e-learningu*. [online] © 2013 [cit. 2015-11-27]. Dostupné z: <http://elearning.pchelp.cz/zavedeni-e-learningu/definice-a-prednosti-e-learningu>

⁵⁷ ZOUNEK, Jiří, SUDICKÝ, Petr. *E-Learning, učení (se) s online technologiemi*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2012. s. 97. ISBN 978-80-7357-903-6.

www.italki.com, na kterém se mohou registrovat učitelé a mluvčí snad všech světových jazyků a online studenti si následně mohou vybrat takového lektora, který je pro ně nejvhodnější, v závislosti na ceně, stupni vzdělání či dialektu cílového jazyka.⁵⁸

Sociální síť

Sociálních sítí existuje v současné době široká škála. Pro jazykové vzdělávání je vhodná například celosvětově rozšířená síť *Facebook* či síť *vKontakte*, používaná zejména v rusky mluvících zemích. Prostřednictvím těchto sítí se lze přihlásit do zájmových skupin, věnujících se určitému jazyku. V těchto skupinách si mohou členové navzájem vyměňovat poznatky, sdílet videa či konverzovat v cílovém jazyce.⁵⁹

Aplikace Duolingo

Velice populární online aplikace, která má rovněž svoji verzi pro chytré telefony. Nabízí na 40 jazykových kurzů, věnovaných celkem 23 jazykům. Aplikace je zdarma a je tvořena jazykovými a počítačovými nadšenci z celého světa. Pomocí aplikace Duolingo se dají učit a testovat všechny čtyři jazykové kompetence – mluvení, poslech, čtení a psaní. Nejefektivněji si však z logických důvodů student procvičí poslech a čtení, jelikož možnosti mluvení a psaní jsou v automatické aplikaci omezené.⁶⁰

Metoda Act and Speak®

Metoda Act and Speak (Hraj a mluv) je zřejmě nejmladší popsanou metodou výuky jazyků. Jedná se o dílo české lektorky Barbory Dočkalové. Dočkalová realizovala první projekt výuky touto metodou v roce 2000. Její metoda je založena na spojení cizojazyčné výuky s divadlem a dramatickou výchovou. To samo o sobě není nic nového, snahu o oživení výuky divadlem měl už Komenský, nezahrnoval jej však ve své cizojazyčné výuce. Zpočátku byla vytvořena pouze pro potřeby výuky dětí, ale v dnešní době už se lze setkat i s její aplikací ve výuce dospělých.

⁵⁸ LEWIS, B. *Fluent in three months*. 1st ed. Sacramento: HarperOne, 2014. s. 68. ISBN 0062282697.

⁵⁹ BUGNER, M. *Sociální síť, dobrý sluha, zlý pán*. [online] © 10. 11. 2009 [cit. 2015-11-27]. Dostupné z: <http://www.internetprovsechny.cz/socialni-sit-dobry-sluha-zly-pan/>

⁶⁰ MIMOSKOLU. *Katalog vzdělávacích zdrojů*. [online] © 2015 [cit. 2015-11-30]. Dostupné z: <http://www.mimoskolu.cz/katalog-zdroju/?gclid=CPesvYGFysoCFQjmwgodNKIP9A>

V hodinách studenti typicky připravují prezentace nebo představení, zaměřených na různá témata. Při provádění těchto představení na konci lekce se pak student učí doslova celým tělem, jelikož zapojuje mimiku, gestikulaci, pohyb, rytmus, emoce a vlastní názory. Gramatika se většinou procvičuje pomocí krátkých her s humornou zápletkou.

Metoda je velice mladá a nebývá popsána ani v české ani v mezinárodní odborné literatuře.⁶¹

Plynule za tři měsíce s Benny Lewisem

Benny Lewis je irský elektroinženýr a hlavně cestovatel a polyglot, který ve svých přibližně třiceti letech dokáže mluvit dvanácti jazyky na různých úrovních. Těmito jazyky jsou španělština, francouzština, esperanto, němčina, italština, brazilská portugalština, irština, angličtina, americká znaková řeč, holandština, mandarínská čínština a arabština. To ale není vše, Benny zná a rozumí základům dalších minimálně dvanácti jazyků, včetně češtiny, japonštiny, maďarštiny či thajštiny.

Lewis sám sebe nepovažuje za člověka s talentem na jazyky. Ve skutečnosti na střední škole sotva zvládal studium němčiny a irštiny a po šestiměsíčním pobytu ve Španělsku měl problém i s těmi nejjednoduššími frázemi. Ve svých jednadvaceti letech se však rozhodl tohle změnit a postupně si vytvořil svůj vlastní systém výuky.

Jedná se vlastně o velice komplexní přístup, který je určen zejména samoukům, a který shrnul ve své publikaci *Fluent in three months* (Plynule za tři měsíce). Lewis boří některé mýty o učení se cizím řečem, například, že jazyky se nejlépe učí děti, že musíte být v zemi mluvící daným jazykem, abyste se jej nejlépe naučili, nebo že studium jazyků je velice nákladné a ne každý si jej může dovolit.

Lewis ve své knize často pracuje se dvěma pojmy a sice „*immersion*“ a „*acquire*“. *Immersion* lze česky nejlépe přeložit jako splynutí či ponoření. *Acquire* lze volně přeložit jako osvojit si, tento pojem Benny upřednostňuje před ne zcela výstižným pojmem „*learn*“ – učit se. V praxi to znamená, že student cizího jazyka se musí na dobu učebního

⁶¹ CHALOUPOKOVÁ, K. *Alternativní výukové metody v hodinách cizích jazyků*. Brno, 2010. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra pedagogiky. Vedoucí diplomové práce: Lucie Pištěková.

procesu zcela vžít do role mluvčího cílové řeči a musí se maximálně obklopit nejen daným jazykem, ale i kulturou dané země, které Lewis chápe jako spojité nádoby. Zároveň však zdůrazňuje, že pro to není třeba nikam cestovat, jelikož v dnešní době online technologií jsme schopni tohle vše udělat přes skype, blogy a sociální sítě, popřípadě můžeme vyhledat ve své zemi komunitu mluvčích cílového jazyka. Jedině tak si jej budeme schopni efektivně osvojit.

Polyglot Benny Lewis pro svou teorii zformuloval dvanáct zásad, které doporučuje všem, kteří se chtějí naučit cizí jazyk:

1. učit se správná slova správným způsobem – rozsáhlá slovní zásoba je při komunikaci daleko důležitější, než dokonalá znalost gramatiky. Není však vůbec důležité znát všechna slova cílového jazyka, málokdo zná všechna slova svého mateřského jazyka. Dá se říci, že je to takřka nemožné. Lewis vyzdvihuje Paretovo pravidlo, naučit se 80 % slovíček za 20 % času. Dále zmiňuje fakt, že až 65% psaného materiálu se skládá z pouhých tří set slov, která se pořád opakují. Jako efektivní metodu pro učení se slovní zásoby doporučuje takzvané flash karty, ať už papírové či elektronické,
2. naučit se takzvané kognáty – slovo kognát vychází z latinského termínu *cognatus*, který označuje blízký příbuzenský vztah. Zejména evropské jazyky mají spoustu společných slov, založených na latině či starověké řečtině, mohou se mírně lišit výslovností, koncovkami a předponami či použitím v různých situacích, obecně však mohou posloužit jako dobrý základ pro osvojování si cizí řeči. Dobré příklady jsou slova aparát, mobilní, provincie, rekonstrukce a podobně. Tohle však neplatí pouze pro evropské jazyky, v současné době, kdy celý svět mluví anglicky, existuje celá řada slov, srozumitelných napříč světem, například party, video, online nebo internet,
3. každodenní kontakt s cílovou řečí – i když se žák zrovna nenachází v zemi mluvící cílovou řečí, přesto není problém být s daným jazykem v kontaktu každý den. Přinejmenším lze číst zprávy, odborné publikace nebo články bloggerů, nabízí se poslech internetových rádií či poslech hudby a různých klipů na www.youtube.com, nebo sledování filmů nadabovaných požadovaným jazykem,

4. využívání internetové aplikace Skype – Lewis snad ze všeho nejvíce zdůrazňuje nutnost mluvit v cizím jazyce hned od počátku studia, čímž se jeho přístup značně liší od většiny klasických školních výukových metod. Pokud si žák nemůže dovolit cestu do zahraničí nebo v jeho okolí nežije komunita mluvčích požadovaného cílového jazyka, dle Lewise není nic jednoduššího než si najít rodilého mluvčího přes internet a mluvit každý den přes Skype. Zpočátku se většinou jedná o základní konverzace na bázi představování a zdvořilostních frází, s patřičným úsilím a opakovaným tréninkem se však žák velice rychle zdokonalí a značně obohatí svou slovní zásobu o reálně používané výrazy, ne jen o ty školní,
5. využívání zdrojů, které jsou zdarma – mimo výše uvedených reálií, existuje spousta dalších možností jak podpořit zdarma osvojování cizí řeči. Lewis doporučuje například internetovou aplikaci Duolingo.com či internetové portály BBC Languages či Omniglot Intro to Languages,
6. pochopení, že dospělí se učí lépe než děti – podle výzkumu izraelské Haifské univerzity mají dospělí na rozdíl od dětí dobře vyvinuté logické myšlení, což usnadňuje porozumění gramatice cizího jazyka. Zároveň údajně žádná studie nedokazuje, že by se schopnost naučit se cizí jazyk snižovala v závislosti na rostoucím věku studenta,
7. používání mnemotechnických pomůcek pro lepší zapamatování – Lewis není zdaleka jediný, který poukazuje na neefektivnost klasického memorování slovní zásoby. Místo toho doporučuje zasadit nová slovíčka do kontextu, vytvářet k nim příběhy nebo rýmy, pomocí kterých se slovíčka lépe uchovají v paměti. Jakmile dojde k zapamatování nové slovní zásoby, mnemotechnické pomůcky může student zapomenout,
8. akceptovat chyby – tradiční metody výuky jazyků se obecně spoléhají na memorování a přísné následování daných gramatických pravidel, chyby často nejsou tolerovány. Lewis naproti tomu chápe chybování jako přirozenou součást osvojování si cizí řeči, jelikož dbá především na dorozumění se (zejména v počátečních fázích výuky). Dle něj je naprosto v pořádku používat fráze typu: „Záchod kde?“, které spolehlivě přenesou požadovanou informaci,

než se učit dlouhé a neefektivní větné konstrukce jako: „Dovolte, milý pane, nevěděl byste, kde je veřejná toaleta?“,

9. formulace SMART cílů – většina lidí se učí cizí jazyk stylem „Chci se naučit Němčinu.“ Tento cíl je však dle Lewise velice vágně definován, je velice komplikovaně měřitelný a v dlouhodobém horizontu může vést ke snížení motivace studenta. Naproti tomu postupným stanovováním takzvaných SMART cílů si student ujasní, co vlastně chce a do jakého termínu toho může dosáhnout.

Akronym SMART znamená:

- SPECIFIC (konkrétní) – cíl musí být jasně definovaný, je vhodné si definovat například určitý stupeň znalosti cizího jazyka,
- MEASURABLE (měřitelný) – získané znalosti by měly být prokazatelné, například, testem, zkouškou, výletem do ciziny a komunikací pouze v cílovém jazyce,
- AGREED UPON (odsouhlasené) – tento bod se týká zejména stanovování skupinových cílů, či interakce učitele a žáka, cíl musí být odsouhlasen všemi zúčastněnými stranami,
- REALISTIC (reálný) – cíl musí odpovídat učební kapacitě studenta, vědomostem, finančním a časovým možnostem,
- TIMED (termínovaný) – je třeba stanovit určitý časový rámec, během kterého student může vytyčeného cíle dosáhnout.⁶²

Pro efektivní stanovování SMART cílů Lewis doporučuje obeznámit se se Společným evropským referenčním rámcem pro jazyky SERR⁶³, který jazyky dělí na šest úrovní A1 – C2 dle předem stanovených a všemi evropskými zeměmi odsouhlasených měřitelných kritérií. Originální znění SERR viz Příloha A.

⁶² HAUGHEY, D. *Smart goals*. [online] © 2016 [cit. 2016-01-14]. Dostupné z: <https://www.projectsart.co.uk/smart-goals.php>

⁶³ SERR – z CEFR, Common European Framework of Reference for Languages

Nakonec Lewis doporučuje stanovovat SMART cíle na období několika týdnů až několika měsíců. Stanovování SMART cílů pro delší období, například jednoho roku, považuje za nepraktické, jelikož během celého roku se může značně měnit naše motivace, práce, časové možnosti a podobně. Je daleko jednodušší udržet studentovu pozornost na tři měsíce než na jeden rok.,

10. dostat se z úrovně B1 na C2 – Lewis doporučuje zpočátku se zaměřit hlavně na mluvený projev. Ideální je věnovat alespoň hodinu denně konverzační lekci a veškeré další studium přizpůsobit právě tomuto cíli. Po dosažení úrovně B1 Benny teprve sahá po učebnicích a gramatických příručkách, aby se naučil gramatická pravidla. Po dosažení úrovně B2 je schopný efektivně komunikovat a socializovat se v daném cizím jazyce. Pro dosažení úrovně C1 a následně C2, radí četbu náročné literatury od klasických autorů po technické texty, poslech vědeckých témat v rádiu či diskuze s akademicky vzdělanými rodilými mluvčími,
11. znít jako rodilý mluvčí – na základě Lewisových zkušeností může být student na úrovni C2 a nikdo si jej nesplete s rodilým mluvčím, ale stačí klidně i úroveň B2, aby si jej lidé pletli. Ve hře je totiž více faktorů, než dokonalá znalost jazyka:
 - přízvuk/intonace – každá cizí řeč má svoji specifickou výslovnost, stejně jako specifické tempo a rytmus řeči, chyby v těchto aspektech se nejlépe odstraňují pomocí výukových videí na www.youtube.com, či na základě rad od rodilých mluvčích,
 - kulturní aspekty – s každým jazykem se váže určitá kultura jeho mluvčích, pokud chce být člověk zaměněn za rodilého mluvčího, je rovněž třeba dbát na faktory jako styl oblékání, celková úprava vnějšího vzhledu, řeč těla či styl chůze.
12. stát se polyglotem – jakmile student zvládne jeden cizí jazyk, není žádný problém pokračovat ve studiu a naučit se jazyk další. Lewis doporučuje studovat jazyky jeden po druhém a nezačínat se studiem dalšího jazyka, dokud student nedosáhl alespoň úrovně B2. Na základě jeho poznatků po dosažení

úrovně B2 už má student jazyk dobře v paměti a nehrozí, že jej díky výuce dalšího jazyka zapomene.⁶⁴

⁶⁴ LEWIS, B. *Fluent in three months*. 1st ed. Sacramento: HarperOne, 2014. s. 15 – 47. ISBN 0062282697.

3.3 Současné didaktické zásady

Na základě výše uvedeného představují didaktické zásady soubor těch nejobecnějších pravidel, kterými je nutno se řídit během vyučovacího procesu. Tyto zásady nejsou neměnné, mění se v závislosti na stupni vývoje vzdělávacího systému a na vyučovaném předmětu. V některých případech dochází pouze ke změnám názvů jednotlivých zásad, jejich účel však zůstává neměnný. Pro ilustraci poslouží Hendrichova zásada kolektivního charakteru vyučovacího procesu a respektování individuálních zvláštností žáků⁶⁵, která se v současné době nazývá pouze zásada individuálního přístupu k žákům, viz níže.

V současné literatuře se lze setkat s různými pojetími, názvy a číslováním didaktických zásad. Nicméně i přes dílčí změny ve formě jejich pojetí, zůstává jejich obsah prakticky totožný s níže uvedenými zásadami Janiše.

1. Zásada vědeckosti - učivo by mělo být v souladu se současným stavem poznání daného vědního oboru, výuka samotná by pak měla odpovídat aktuálnímu stavu rozvoje pedagogických a psychologických disciplín.
2. Zásada individuálního přístupu k žákům - učitel by měl respektovat psychické, fyzické a sociální možnosti jednotlivých žáků a těmto možnostem přizpůsobit výuku tak, aby byla co nejefektivnější.
3. Zásada spojení teorie a praxe (spojení školy se životem) - získané znalosti a dovednosti by měly být v souladu s potřebami praktického života. Konkrétně se tato zásada uplatňuje v následujících příkladech:
 - úlohy na základě poznatků ze skutečného prostředí (exkurze apod.),
 - aplikace postupů a návodů do konkrétní praxe,
 - odvozování teorie na základě praktických zkušeností.
4. Zásada uvědomělosti a aktivity - učitel by měl být schopný vytvořit motivující stimulační prostředí, které bude studenty vybízet k maximální aktivitě. měl by být schopný jasně určit hlavní, dílčí cíle a srozumitelná pravidla tak, aby je žák přijal za své.

⁶⁵ HENDRICH, J. *Didaktika cizích jazyků*. Praha: SPN 1988. s. 70.

5. Zásada názornosti - názornost při výuce je zmiňována celou řadou autorů. Již J. A. Komenský kladl důraz na zapojení co největšího množství smyslů do poznávacího procesu. Pro vysvětlování konkrétních pojmů je vhodné používat schémata, náčrty a další obrazový materiál, abstraktní pojmy vysvětlujeme pomocí známých pojmů apod. Pouhým čtením si totiž zapamatujeme jen asi 10 %, sluchovým vjemem 20 %, vizuálním vjemem 30 %, zrakem a sluchem dohromady 50 %, pokud reprodukuje látku vlastními slovy 70 % a díky vlastní zkušenosti si zapamatujeme až 90 % látky.
6. Zásada posloupnosti (systematičnosti) - tato zásada částečně souvisí se zásadou individuálního přístupu. Učivo by mělo být úměrné věku žáků, jejich vědomostem a dovednostem. Měla by se respektovat následující pravidla:
 - od konkrétního k abstraktnímu,
 - od známého k neznámému,
 - od jednoduchého ke složitějšímu,
 - od blízkého ke vzdálenému.
7. Zásada soustavnosti a přiměřenosti - zásada soustavnosti a přiměřenosti úzce souvisí se zásadami individuálního přístupu a zásadou posloupnosti. Vychází z obecného cíle pedagogiky, a sice aby výuka celkově odpovídala kvalitou i kvantitou objektivním a subjektivním možnostem žáka.⁶⁶

⁶⁶ JANIŠ, K. *Obecná didaktika – vybraná témata*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2012. s. 21. ISBN 978-80-7435-224-9.

3.4 Shrnutí současných metod výuky cizích jazyků

Nutno podotknout, že tato práce si ani zdaleka nevyhrazuje právo popsat veškeré přístupy k výuce cizích jazyků, nebylo by to ani dost dobře možné. Práce se naproti tomu snaží uvést jen ty nejzásadnější. I přesto je více než patrné, že metod existuje skutečně nepřeborné množství. Jednotlivé metody se dále vyvíjejí, a do jisté míry se více či méně některé z nich protínají.

Trendem posledních desetiletí je rozvíjet čtyři základní jazykové dovednosti, a sice mluvení, poslech, čtení a psaní. Tohoto cíle se jednotlivé přístupy snaží dosáhnout různým způsobem, často se snaží o zapojení co největšího množství smyslů tak, aby došlo k maximalizaci efektivnosti úsilí vynaloženého při učení se cizí řeči.

Trendem poslední doby je používat při výuce široké spektrum moderních komunikačních technologií. Jedná se o takzvaný e-learning, výuka s podporou elektronických a multimediálních systémů. Zejména díky těmto technologiím lze očekávat, že vývoj jazykového vyučování ještě není u konce.

Co se týče didaktických zásad, ty zůstaly od dob Komenského prakticky beze změny. Stále je například třeba dbát na přiměřenost vyučované látky, stále je třeba zamýšlet se nad systematičností a názorností učiva. Stejně tak je například důležitá aktivita učitele a motivace studentů k učení se. Tyto zásady platí v různé míře jak na poli pedagogiky, tak v andragogice při výuce dospělých, jelikož i výuka dospělých musí být v souladu se současným stupněm vědeckého poznání, a i při výuce dospělých je důležité myslet například na individuální přístup ke studentům.

Jednotlivé výukové metody používané v dnešní době, mají všechny své kladné i záporné stránky. Lze říci, že žádná z uvedených metod není zcela dokonalá. Lektor se však k dokonalosti může přiblížit tím, že bude jednotlivé metody kombinovat a využívat to nejlepší z každé z nich. Ke snížené míře efektivity a různým dalším nedokonalostem moderního jazykového vyučování tak nebude docházet díky nedokonalým výukovým metodám, ale spíše díky nedůslednému dodržování didaktických zásad, popřípadě díky nedostatečným znalostem a schopnostem lektora, či nízké úrovni motivace studentů.

ZÁVĚR

Ve své bakalářské práci jsem se zabýval metodami výuky jazyků Jana Amose Komenského ve srovnání s moderními trendy jazykového vyučování. Vedle vyučovacích metod jsem popsal jak Komenského didaktické zásady, tak didaktické zásady používané v dnešní době. Cíl mé práce byl posoudit relevantnost Komenského učení v kontextu dnešní doby.

Nutno podotknout, že když jsem práci začínal psát, byl jsem jednoznačně přesvědčen, že Jan Amos Komenský již všechno věděl, jeho metoda výuky byla dokonale nadčasová, a že současní lektoři cizích jazyků dělají velkou chybu, když se jeho metodami neřídí. Pokud by všichni lektoři Komenského studovali a důsledně následovali jeho učení, došlo by k eliminaci problémů s výukou cizích jazyků. Čím více jsem však pronikal do dané problematiky, tím více jsem byl nucen uznat, že má původní hypotéza nemusela být zcela správná.

Ze všeho nejdříve je třeba důsledně odlišit dva rozdílné pojmy, a sice didaktické metody jako takové a didaktické zásady. Didaktické zásady nastavují základní pravidla pro vedení vyučování obecně, didaktické metody se pak zabývají konkrétním způsobem, jakým by měl učitel předávat vyučovanou látku studentům. Jako doplněk jsem uvedl několik poznatků, které Komenský chápal jako chyby tehdejšího jazykového vzdělávání.

I když Komenského metoda výuky cizích jazyků, v podobě tříleté latinské školy s použitím učebnic konceptu VIA, byla v tehdejší době převratná a svojí důmyslností, systematickostí a propracovaností neměla obdoby, přece jen byla založena téměř výhradně na překladu cizojazyčného textu, čímž z objektivních důvodů nelze rozvíjet souměrně všechny čtyři základní jazykové kompetence. Naproti tomu značná část moderních metod cizojazyčného vyučování, ať už klasických či alternativních, se snaží působit na co nejvíce smyslů studenta, snaží se rozvíjet jeho kreativitu a vystavovat jej reálné cizí řeči, což je díky rozvoji informačních technologií stále jednodušší. Většina současných metod také dbá o vyvážený rozvoj všech čtyř jazykových kompetencí, i když k tomuto rozvoji dospívá různými prostředky.

Jiná situace je v oblasti didaktických zásad. Komenský při jejich tvorbě vycházel z poznatků antických a středověkých myslitelů, takže v době tisku Velké didaktiky byly základní myšlenky těchto zásad na světě již několik staletí, ne-li tisíciletí. Teprve Komenský je však dopodrobna rozpracoval, popsal a definoval, a i přesto, že od té doby uplynulo několik dalších staletí, tyto didaktické zásady se na základě dostupných informací změnily jen nepatrně a jsou stále platné.

Otevřenou otázkou zůstávají Komenským popsane chyby cizojazyčného vyučování, a sice výuka cizích pojmů bez předchozí znalosti ekvivalentů v mateřském jazyce; používání učebnic, které jsou celé v cizím jazyce a neumožňují studentům studium gramatických pravidel v rodné řeči a na závěr nesystematičnost a nepřiměřenost vyučované látky. Vzhledem k tomu, že má práce je orientována na oblast vzdělávání dospělých se lze domnívat, že první uvedená chyba není pro tuto oblast zcela relevantní, jelikož od dospělých studentů se očekává, že již budou mít dostatečně rozvinutou slovní zásobu a budou znát ekvivalenty cizích slov ve své rodné řeči. Druhá chyba se stále vyskytuje. Z vlastní lektorské praxe je mi známo, že většina učebnic cizích jazyků je kompletně v cizím jazyce. Jenže lze to dnes stále chápat jako chybu? Není to naopak jen prostředek pro zdokonalení studentových znalostí? Z dostupných informací nelze na tuto otázku uspokojivě odpovědět, pro jasnou a stručnou odpověď by bylo zapotřebí rozsáhlé a komplexní šetření. Chyba číslo tři nevznikne, budou-li se důsledně dodržovat soudobé didaktické zásady. Do jaké míry se však tyto zásady dodržují opět nelze na základě zjištěných informací objektivně odpovědět. Pokud bychom chtěli nalézt objektivní odpověď, bylo by opět třeba rozsáhlejšího šetření.

Mám-li tedy vyslovit konečný závěr a odpovědět na otázku: „Do jaké míry je koncepce jazykového vzdělávání Jana Amose Komenského relevantní v dnešní době?“ Odpovídám jednoznačně. Komenského metoda výuky cizích jazyků již byla překonána, může však sloužit jako zajímavý doplněk výuky. Komenským formulované didaktické zásady jsou stále aktuální a prakticky nezměněné, je třeba se jimi dále řídit.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

ČAPKOVÁ, D. *J. A. Komenský, nástin jeho života a díla*, In: HÝBL, F. *Digitalizace Komenián*. Olomouc: Sprint, 2002.

ČAPKOVÁ, D. *Myslitelsko vychovatelský odkaz Jana Amose Komenského*. Praha: Academia, 1987.

DOBIÁŠOVÁ, M. *Zásady Jana Amose Komenského z pohledu jednotlivých dějinných epoch*. Olomouc, 2010. Diplomová práce. Univerzita Palackého v Olomouci, Pedagogická fakulta, Katedra primární pedagogiky. Vedoucí diplomové práce: Jitka Petrová.

HANKOVÁ, I. *Testové úlohy na základě kritérií stanovených Společným evropským referenčním rámcem*. Brno, 2008. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra německého jazyka a literatury. Vedoucí diplomové práce: Alice Brychová.

HENDRICH, J. *Didaktika cizích jazyků*. Praha: SPN 1988. 500 s.

CHALOUPKOVÁ, K. *Alternativní výukové metody v hodinách cizích jazyků*. Brno, 2010. Bakalářská práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra pedagogiky. Vedoucí diplomové práce: Lucie Pištěková.

JANÍKOVÁ, V. *Mnohojazyčnost a didaktika cizích jazyků*. Brno: Masarykova univerzita, 2013. ISBN: 978-80-210-6683-0.

JANIŠ, K. *Obecná didaktika - vybraná témata*. Hradec Králové: Gaudeamus, 2012. 108 s. ISBN: 978-80-7435-224-9.

KOMENSKÝ, Jan Amos. *Orbis Sensualium Pictus*. Beroun: Machart, 2012. ISBN 978-80-87517-40-6.

KOMENSKÝ, Jan Amos, In: CHLUP, O. *III. Svazek Vybraných spisů Jana Amose Komenského (Nejnovější metoda jazyků)*, Praha: SPN, 1964.

KOMENSKÝ, Jan Amos. *Škola na jevišti (Škola hrou, část IV a V)*, Praha: Brno 1947.

KUŘILOVÁ, I. *Metodické koncepce ve výuce cizích jazyků v praxi*. Brno, 2009.
Diplomová práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra pedagogiky.
Vedoucí diplomové práce: Radek Pospíšil.

MACOUNOVÁ, L. *Přístupy a metody používané ve výuce anglického jazyka na 1. stupni základních škol v Brně a okolí*. Brno, 2011. Diplomová práce. Masarykova univerzita, Pedagogická fakulta, Katedra pedagogiky. Vedoucí diplomové práce: Jan Šťáva.

MAŇÁK, J., ŠVEC. V. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. ISBN 80-7315-039-5.

PRŮCHA, J. a VETEŠKA, J. *Andragogický slovník*. 2., aktualiz. a rozš. vyd. Praha: Grada, 2014. 320 s. ISBN 978-80-247-4748-4.

STEINAR, M. Učebnice v díle J. A. Komenského, In: HÝBL, F. *Digitalizace Komenián*. Olomouc: Sprint, 2002.

ZORMANOVÁ, L. *Výukové metody v pedagogice*. Praha: Grada 2012. ISBN 978-80-247-7845-7.

ZOUNEK, Jiří, SUDICKÝ, Petr. *E-Learning, učení (se) s online technologiemi*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2012. s 248. ISBN 978-80-7357-903-6.

Seznam použitých zahraničních zdrojů

LEWIS, B. *Fluent in three months*. 1st ed. Sacramento: HarperOne, 2014. ISBN 0062282697.

VIËTOR, W. *Die Sprachunterricht muss umkehren*. 1882.

Seznam použitých internetových zdrojů

BOWEN, T. *Teaching approaches: total physical response* [online] © 2000-2016 [cit. 2015-11-28]. Dostupné z: <http://www.onestopenglish.com/methodology/teaching-articles/teaching-approaches/teaching-approaches-total-physical-response/146503.article>

BOWEN, T. *Teaching approaches: what is the silent way?* [online] © 2000-2016 [cit. 2015-11-28]. Dostupné z: <http://www.onestopenglish.com/methodology/teaching-articles/teaching-approaches/teaching-approaches-what-is-the-silent-way/146498.article>

BRITANNICA. *Albius Tibullus*. [online]. © 2016 [cit. 2016-01-17]. Dostupné z: <http://www.britannica.com/biography/Albius-Tibullus>

BUGNER, M. *Sociální síť, dobrý sluha, zlý pán*. [online] © 10. 11. 2009 [cit. 2015-11-27]. Dostupné z: <http://www.internetprovsechny.cz/socialni-sit-dobry-sluha-zly-pan/>

ČINKA, L. *Co je sugestopedie?* [online] © 2001-2015 [cit. 2015-11-28]. Dostupné z: <http://www.cetros.cz/kurzy/kurzy-anglictiny-s-hypnozou/sugestopedie/>

Definice a přednosti e-learningu. [online] © 2013 [cit. 2015-11-27]. Dostupné z: <http://elearning.pchelp.cz/zavedeni-e-learningu/definice-a-prednosti-e-learningu>

DENI. *Catulus Gaius Valerius*. [online]. © 19. 3. 2006 [cit. 2016-01-17]. Dostupné z: <http://www.cesky-jazyk.cz/zivotopisy/gaius-valerius-catullus.html>

Direct method. [online]. [cit. 2015-11-30]. Dostupné z: <http://www.lakotalearners.com/Internet%20Language%20Information.pdf>

FERGUSON, J. *Marcus Tullius Cicero*. [online]. © 2016 [cit. 2016-01-17]. Dostupné z: <http://www.britannica.com/biography/Cicero>

Gramaticko-překladová metoda. [online]. © 2008 [cit. 2015-11-30]. Dostupné z: <http://obrvenda.webnode.cz/gramaticko-prekladova-metoda/>

HAUGHEY, D. *Smart goals*. [online] © 2016 [cit. 2016-01-14]. Dostupné z: <https://www.projectsmart.co.uk/smart-goals.php>

INFOGRAM. *Didaktické zásady*. [online]. © 2016 [cit. 2016-01-15]. Dostupné z: <http://www.infogram.cz/article.do?articleId=1613>

KOMENSKÝ, Jan Amos. *Janua lingvarum reserata*. Amstelodami: Apud Ludovicum Elzevirium, 1643. Dostupné z: <https://archive.org/stream/jacomeniiianuali00come#page/n1/mode/2up>

MIMOSKOLU. *Katalog vzdělávacích zdrojů*. [online] © 2015 [cit. 2015-11-30]. Dostupné z: <http://www.mimoskolu.cz/katalog-zdroju/?gclid=CPesvYGfysoCFQjmwgodNKIP9A>

Multikulturní přístup. [online]. © 2008 [cit. 2015-11-30]. Dostupné z: <http://obrventa.webnode.cz/mezikulturni-pristup/>

NEPUŠTIL, V. *O metodě*. [online]. © 2016 [cit. 2015-11-30]. Dostupné z: <http://www.njs.cz/o-metode>

Language Education. [online]. © 12. 6. 2014 [cit. 2016-01-17]. Dostupné z: [http://www.gutenberg.org/wiki/Language_Education_\(Bookshelf\)](http://www.gutenberg.org/wiki/Language_Education_(Bookshelf))

LANGUAGE GATE. *Jazykové úrovně podle Společného evropského referenčního rámce*. [online] © 2009 [cit. 2016-01-14]. Dostupné z: <http://www.l-gate.cz/jazykove-urovne-podle-serr/>

PALÁN, Z. *Vzdělávání dospělých*. [online]. [cit. 2016-01-19]. Dostupné z: <http://www.andromedia.cz/andragogicky-slovník/vzdelavani-dospelych>

Publius Terentius Afer. [online]. © 2002 [cit. 2016-01-17]. Dostupné z: <http://www.theatrehistory.com/ancient/terence007.html>

Publius Ovidius Naso. [online]. © 1996-2016 [cit. 2016-01-17]. Dostupné z: <http://www.spisovatele.cz/publius-ovidius-naso#cv>

RHALMI, M. *Community Language Learning*. [online]. © 28. 5. 2009 [cit. 2015-11-28].
Dostupné z: <http://www.myenglishpages.com/blog/community-language-learning>

Seznámení s komunikativní výukou jazyka. [online]. [cit. 2015-11-30]. Dostupné z:
<http://kaj.upol.cz/materialy/methodology/komunikativnizpusob.pdf>

Titus Maccius Plautus. [online]. © 1996-2016 [cit. 2016-01-17]. Dostupné z:
<http://www.spisovatele.cz/titus-maccius-plautus#cv>

TOP School. *Callanova metoda*. [online]. © 2007-2016 [cit. 2015-11-30]. Dostupné z:
<http://www.topschool.cz/callanova-metoda>

ZELINKOVÁ, Š. *Pohled na metody výuky cizích jazyků 20. století*. [online]. [cit. 2015-11-30]. Dostupné z: <http://lingvistikapraha.ff.cuni.cz/sbornik/2013/zelinkova-tisk.php>

Seznam ostatních použitých zdrojů

STEINER, M. *Oddělení pro Komeniologii a intelektuální dějiny raného středověku
Filosofického ústavu AV ČR*. [email] 13. 12. 2015 [14. 12. 2015].

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A - SERR	I
-------------------------------	----------

Příloha A - SERR

SERR	SERR	ÚROVEŇ	POPIS ÚROVNÍ JAZYKOVÝCH ZNALOSTÍ
-----	-----	Úplní začátečníci (Beginner)	nulová znalost jazyka s výjimkou několika ojedinělých výrazů pochycených při cestování, poslechu hudby, sledování TV apod.
A1	Uživatel základů jazyka	Falešní začátečníci (Elementary)	student zná zcela základní slova a fráze, orientuje se v základní gramatice (to be, to have), rozumí velmi jednoduchým větám či běžným frázím, je však pro něho obtížné větu vytvořit, reaguje na jednoduché otázky, odpovídá ale často jen jedním slovem, dokáže vyplnit formulář obsahující osobní údaje či napsat stručný pozdrav
		City&Guilds Preliminary	student ovládá základní slovní zásobu (např. z oblasti rodiny, zájmů atd.), zná základní gramatiku (přítomný čas, tvoření záporu a otázky), dokáže se jednoduchým způsobem domluvit - projev je však pomalý a váhavý, umí napsat jednoduchou zprávu
A2	Uživatel základů jazyka	Mírně pokročilí (Pre-intermediate)	student zná běžnou slovní zásobu (volný čas, zaměstnání, atd.), pasivně ovládá přítomný, minulý a budoucí čas, avšak chybí při jejich použití, dokáže komunikovat v jednoduchých běžných situacích, umí napsat jednoduchý stručný text
		City&Guilds Access KET	student ovládá běžnou slovní zásobu, aktivně užívá čas přítomný, minulý a budoucí, teoreticky zná předpřítomný čas, neumí jej však použít správně, umí jednoduše, avšak celkem souvisle hovořit o sobě, své rodině a práci, zvládne krátkou základní společenskou konverzaci, dokáže napsat jednoduchý osobní dopis, umí vyhledat informaci např. v jízdních řádech, jídelních listcích či prospektech
B1	Samostatný uživatel	Středně pokročilí (Intermediate)	student rozumí smyslu spisovných textů a rozhovorů o běžných tématech, nechybí v čase přítomném, minulém a budoucím, předpřítomný čas mu však ještě občas činí potíže, dokáže se bez přípravy zapojit do hovoru na známé téma, stručně vyjádřit svůj názor, či vyprávět příběh, umí napsat jednoduchý souvislý text
		City&Guilds Achiever PET	student téměř bezchybně užívá systém slovesných časů, častěji chybí ve složitějších gramatických vazbách (např. kondicionály), umí se dorozumět v běžných situacích (práce, aktuální události apod.), dokáže odůvodnit a obhájit své názory a plány nebo přiblížit obsah knihy či filmu, napíše souvislý text na běžné téma
B2	Samostatný uživatel	Pokročilí (Upper-intermediate)	student dobře zvládá širokou slovní zásobu, ovládá bezchybně systém časů, občas zaváhá jen ve složitějších konstrukcích, dobře rozumí delším promluvám a většině textů a rozhovorů na aktuální témata (např. TV zprávy), je schopen srozumitelně a detailně se vyjadřovat k tématům svého zájmu a napsat drobný text za použití propracovanějších konstrukcí
		City&Guilds Communicator FCE	student má bohatou stylově rozvrstvenou slovní zásobu, používá složitě gramatické jevy (např. frázová slovesa, členy) pouze s občasnými chybami, má jasný strukturovaný projev, dokáže se aktivně zapojit do diskuse a argumentovat, rozumí textům prózy
C1	Zkušený uživatel	Velmi pokročilí (Advanced)	student má velmi širokou slovní zásobu, výborně se orientuje v celém systému gramatiky, potíže má jen s idiomatickými výrazy, jasně a plynule se vyjadřuje o složitých tématech, jazyk používá pružně a efektivně pro společenské i pracovní účely, rozumí odborným článkům, v psaném textu dokáže podrobně vysvětlit svá stanoviska a přizpůsobit styl textu typu adresáta
		City&Guilds Expert CAE	student ovládá jazyk téměř na úrovni rodilého mluvčího, hovoří plynule, jasně a promyšleně za užití idiomatických a hovorových výrazů, zapojí se do jakékoli konverzace nebo diskuse, dokáže napsat veškeré složité texty včetně resumé či recenzí, chápe rozdíly a odlišné jazykové zvyklosti různých typů rodilých mluvčích
C2	Zkušený uživatel	Úroveň RM (Proficiency)	student ovládá jazyk téměř na úrovni rodilého mluvčího, hovoří plynule, jasně a promyšleně za užití idiomatických a hovorových výrazů, zapojí se do jakékoli konverzace nebo diskuse, dokáže napsat veškeré složité texty včetně resumé či recenzí, chápe rozdíly a odlišné jazykové zvyklosti různých typů rodilých mluvčích
		City&Guilds Mastery CPE	

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Jiří Hübner

Obor: vzdělávání dospělých

Forma studia: kombinované

Název práce: Výuka cizích jazyků v souladu s učením Jana Amose Komenského v kontextu 21. století

Rok: 2016

Počet stran textu bez příloh: 58

Celkový počet stran příloh: 1

Počet titulů českých použitých zdrojů: 18

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 2

Počet internetových zdrojů: 26

Vedoucí práce: Mgr. Růžena Nováková